

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta 20— „
četrt leta 10— „
posamezna številka po 80 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
„ „ „ dvakrat . . . 80 „
„ „ „ trikrat . . . 50 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 812.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Prvi kongres jugoslov. učiteljstva v Beogradu.

Udruženje jugoslov. učiteljstva — izvršeno. — Osnutek pravil, predložen od Zaveze, sprejet. — Regentov poset koncerta v Beogradu. — Sijajen sprejem v Novem Sadu.

Dnevi kongresa so za nami. Neizbrisni nam ostanejo vtisi na kraljevi Beograd, na prestolico naše ujedinjene domovine.

Prekrasni julijski dnevi so nas spremljali na potu tja in nazaj, na azurnem nebu se je smehljal poletno solnce, ki je vpiralo svoje žgoče žarke na našo jugoslovansko metropolo. Od vseh strani širne države so hiteli vlaki, so vozile ladje množice jugoslovanskega učiteljstva v lepi Beograd. Ideja edinstva, ideja združenja v enotno organizacijo, je gnala mase duševnega proletarijata — učiteljstva proti naši Meki, proti onemu kraju, okoli katerega se vije venec srbske slave, k mestu, obdanemu s trnjevim vencem borbe in sužnosti srbskih bratov in sestri tekom preteklih stoletij.

Prihod v Beograd.

Dne 15. t. m. ob 4.15 smo odšli iz Ljubljane, o polnoči istega dne smo že bili v Beogradu. Že vožnja od Ljubljane do Zagreba je bila nad vse zanimiva, še lepša od tu do cilja s posebnim vlakom v družbi vrlih bratov Hrvatov preko hrvaško-slavonskih poljan. Lepa slovenska pesem je medpotoma na raznih postajah Banovine odmevala v krasen tropično vroč dan. V Zemunu so zadoneli zadnji akordi te lepe pesmi ter hiteli preko savskih valov proti glavnemu mestu z naznanilom, da prihajajo „Slovenac, Srb, Hrvat“.

Ker je bil naš prihod nenadejan — pričakovali so nas še-le 16. t. m. nekako ob 10. zjutraj — smo ostali na beograjski postaji, nestrpnno pričakujoč belega dne. Železniške klopi so bile sicer nekoliko trda postelja, toda komu je bilo do spanja na zgodovinskih tleh v veselem pričakovanju dneva stanovskega ujedinjenja!

V veselem razpoloženju je napočilo jutro in tovariši in tovarišice iz Beograda so nas po kratkem nagovoru odvedli na odkazana nam prenočišča, kjer smo otreli prah s čevljev in odšli po kratkem oddihu po mestu prenovljeni in presenečeni nad njegovo prelesto lepoto.

Ta dan je bil dan miru in počitka, seznanjanja z novimi tovariši in tovarišicami, ki so prihajali še vedno in vedno od vseh strani. Vojaška godba je veselo sviralala po beograjskih velikomestnih ulicah ter spremljala došle sobojevnike in sobojevnice učiteljskega rojaka, sina prelepe Vipavske doline, polkovnika Vukasovića-Stibila smo zrlili med drugimi v svoji sredi. Vesel je bil častitljiv mož svojih sorjakov, s katerimi se je srečal, navduševno je poslušal prelepo slovensko pesem med slovenskim učiteljstvom.

Nekaj misli o delegacijskem delovanju.

Sele 17. t. m. je bil dan dela. Toda pred prehodom na opis kongresa samega moramo ugotoviti sledeče:

Udeležba na kongresu je bila ogromna — okoli 5600 učiteljstva — navdušenje velikansko, učiteljstvo se je ob prihodu v Beograd popolnoma zavedalo zgodovinskega trenutka — vstopa v skupno stanovsko organizacijo, toda potek razprav,

kongres sam v celoti nam je pokazal v žarki luči take vrzeli, take disonance v mišljenju, da je bil marsikdo neprijetno razočaran v izpoznanju, da je prišel popolnoma nepripravljen in neinformiran h kongresu, na katerem so se pojavila nasprotja v mišljenju učiteljstva Srbije v ostrih debatah in brezkončnih razpravah, spremljanih s temperamentnimi vzkliki in gestami.

Beograd na eni — pokrajina na drugi strani. Oportunisti in diplomati tu — na drugi strani borci, neizprosnji bojevniki za prava stanu. Diferenca med starinj in mladino, med ljudmi, ki so ostali verni tradicijam in onimi, ki jim je vojna vcepila novih idej, je bila ostro začrtana.

Dosedanji odbor udruženja, živeč v preteklosti, je samo upal na srečen konec — iniciativ in direktiv pa ni imel in jih ni dajal nikomur. Omalovažujoč opozicijo, je pozabil informirati nas, zato je bil možen kaos, v katerega je zašel kongres. Pa tudi v vodstvu razprav je odrekel popolnoma. Dobil smo vtis, da se je bal pokazati nam verno sliko položaja, misleč, da poteče kongres gladko, ako skrči njegov obseg in zakrije resnično sliko s pajčolanom formalnosti, z nekako diktaturo svojih lastnih misli in idej. Šele po kongresu se nam je pokazala sledeča slika oblik našega udruženja, za katere so se borile posamezne skupine:

a) Udruženje jugoslovanskega učiteljstva je res samo strokovno-stanovsko, kakršno je bilo sklenjeno na kongresu,

b) sindikalno udruženje učiteljstva (intelektualcev) brez zveze z manualnim delavstvom (Crnogorci),

c) sindikat borcev, ramo ob rami z manualnim delavstvom — strogo socialistični sindikat (klasne) razredne borbe, v kateri intelektualci kooperirajo z ostalim delavstvom v dosego svojih ciljev.

Zal, da ni bila slovenska delegacija o tem gibanju med srbskim učiteljstvom poučena pred prihodom na kongres, da bi mogla tam zavzeti svoje stališče, tako pa se ni mogla v tem kaosu orientirati in je bila več ali manj pasivna gledalka borbe, ki je obstajala iz neskončnih debat, vzklikov in besedičenja večkrat brez vsake zveze s predmeti.

Pa tudi opozicija, sestavljena ne samo iz komunistov, temveč iz mlajšega učiteljstva Srbije najrazličnejših smeri, ni imela dovolj zmožnosti podati svojih vnanjih tovarišem smisel svojih zahtev in svojih idej. To, kar nam je pokazala, to ni bil program, to je bila konfuzija, prerakanje in prepir. Toda kljub zmešnjavi in disorijentiranosti je bil sklep kongresa vendar-le pozitiven.

Kongresno delo.

V nedeljo dne 18. julija je bilo slovesno proglašeno ujedinjenje jugoslovanskega učiteljstva vse države, kar je bil namen našemu potovanju k bratom Srbom.

Slovensko učiteljstvo zre lahko s ponosom na kongres. Disciplinirano in enotno je s svojim nastopom pokazalo drugom in družicam iz drugih delov države, kako je nastopati na kongresih pred očmi široke javnosti. Prišlo je na kongres z določnim programom in ponosno zre danes na

svoj trud, saj je kongres sprejel ves njegov načrt udruženja brez vsakršnih izprememb in ga postavil temeljem naše nove organizacije. Delo naše Zaveze je na kongresu praznovalo svoje veliko zmago-slavje!

Kongres nam bodi v pouk, v bodrilo za prihodnost, ko se vnovič sestanemo, da naberejmo med letom medsebojnih informacij, da se snidemo res kot bratje in sestre, ki prinašajo iz vseh delov domovine s seboj elaborate truda in dela vsega leta. Kongres naj izzveni v sijajno manifestacijo enotnosti učiteljstva. Dasi letošnji kongres ne odgovarja vsemu temu, je vendar v toliko prevažen, ker polaga temelj lepši bodočnosti.

Dejstvo je, da je učiteljstvo Jugoslavije združeno v strokovno-stanovsko centralno organizacijo in da je kot temelj temu ujedinjenju prevzet načrt „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani.“

Ideja stanovske organizacije, ki naj nas veže, ne oziraje se na verske, jezikovne in strankarske difference, je zmagala kljub nejasnosti nazorov in pogrešenih trenutnih izjav, izgovorjenih v razburljivih trenotkih, ki pa niso našle odmeva v učiteljskih masah. To je prevažen vspeh, to je dejstvo, katerega smo kar najbolj veselili!

Zborovanje delegacije.

Da bo pregled dogodkov, zborovanj in našega dela, ki smo ga zvršili na kongresu, popolnejši, sledi naj podrobnejše poročilo o slavnostnih dneh, ki smo jih preživeli v Beogradu od 17. do 19. julija.

Dne 17. julija dop. ob 8. uri je bilo v saborski cerkvi svečano cerkveno opravilo za padle tovariše v svetovni vojni.

Ob 9. uri je pričelo zborovanje delegacije v dvorani ljudske šole pri saborski cerkvi. Dvorana je bila nabita zborovalcev, katerih mnogi so morali stati tudi zunaj na hodniku.

Predsednik Udruženja tov. Dim. Sokolović pozdravlja vse delegate najpriščneje ter povdarja v svojih nadaljnjih izjavah, da je naša naloga ustvariti eno enotno organizacijo, kjer bo ena duša v enem telesu s središčem v Beogradu. Spominja se zasedenega ozemlja ter pošilja tople pozdrave neodrešenim bratom in sestram. Predlaga v to primerno resolucijo, katero naj stavi kongres. Nato slede razni predlogi z ozirom na delovanje kongresa.

Med temi je bil tudi predlog, naj predsedujejo kongresu dosedanji predsedniki pokrajinskih zvez. Predlog je bil sprejet. Dalje se je sestavil pripravljalni odbor za končno izdelavo pravil udruženja oziroma v pretres predloženih načrtov pravil.

Že tu je pričela polemika, že tu je zavladala napetost med delom delegatov in dosedanjim odborom oziroma z večino delegacije.

Nek delegat iz južne Srbije želi pojasnil, kako je s Hrvati, je-li so samo gostje kongresa ali so delegati za ujedinjenje.

Odgovor predsedstva je bil, da so pravomočno izbrani delegati, ki imajo pravico sklepati in delovati na kongresu

z ostalimi delegati države. (Burno ploskanje in vzklikanje.)

Opozicija je zahtevala v pripravljalni odbor za končno redakcijo pravil nekatere svoje člane. Tako sta prišla v odbor tov. Dragiša Mihajlovič iz Kragujevca in Vukić s Cetinja.

Vnela se je debata, ki je postala burna, deloma odložno po svoji osebnosti osti. Opozicija je povdarjala svoje sindikalno stališče in šele po dolgi debati je bil končno sestavljen pripravljalni odbor, ki naj sestavi pravila in resolucije za kongres.

Med raznimi pro in contra govorniki je omembe vreden govor tov. Iva Radovanovića, predsednika Saveza dalmatin. učiteljstva iz Splita, ki se je zakvalil za simpatije, izražene neosvobojeni Dalmaciji. Želj udruženju najdemokracičnejši in najliberalnejši ustroj ter apelira, dasi sam član leveice, nanjo, da se usmeri v svojih izjavah in debatah, apelirajoč na dostojnost v tonu izvajanj. Ne veruje v revolucijo, ker je revolucija nasilje, ki rodi protinasilje in je samo nestalen, efemeren pojav v življenju narodov in držav. Nanjo računati je pogreška. Evolucija je naravna, zanj merodajna, skolkov ne pozna; le v evolutivnem razvoju je bodočnost. Sklepa z vzklikom: „Živio Jugoslavija!“ Izbrani pripravljalni odbor je odšel na delo, ostali delegati so se razšli. Naslednja seja delegatov je bila določena na 4. uro pop. istega dne.

Ob 4. uri pop. je bil sestanek delegacije, na katerem je tovariš Radovanović kot poročevalec podal sliko predloženih pravil druženja. Bili so tu trije načrti: Beograjski je bil absolutno centralističen, drugi je bil federalističen, slovenski pa je tvoril nekaj kompromis med obema strujama. Poročevalec omenja, da so nekateri za centralizem, drugi za decentralizem, tretji za federalizacijo. Odbor je prišel do prepričanja, da je najboljši slovenski načrt.

Ako izvedemo centralistični načrt, potrebujemo v Beogradu celo ministerstvo. Federalizem ni dober. Slovenski načrt pa združuje v sebi vrline obeh ekstremov. Po tem načrtu je Beograd centrum, po posameznih pokrajinah so poverjeništva, katerim so podrejena okrajna učiteljska društva. Le na ta način je možna delavnost, drugače nastopi mrtvilo. Nato čita pravila. (Glej prilogo „Uč. Tov.“ k št. 23. od 10. junija t. l.)

Za poročevalcem govori tov. Mihajlovič, urednik „Učiteljske Borbe“, ki vrača pravila v vsem obsegu, stoječ na strogo centralističnem stališču. Po njem ni centralizacija, zamišljena v pravilih, ujedinjenje, temveč je nekaj Savez.

Del. Vukić iz Črnogore povdarja v govoru svoje sindikalno stališče, ki pa se razlikuje od ostalih sindikatov, ker želi družiti le učiteljstvo brez ozira na delavstvo. Podpira pa predložena pravila ter je mnenja, naj jih preizkusimo, kar je v njih dobrega, kar nas druži, to vzemimo iz njih. Ako se pravila ne obnesejo, jih čez leto dni izmenjamo; če se obnesejo, nam bodo v čast in v ponos.

Isto povdarja tudi tov. Oreščanin iz Banovine.

Tov. Skavič, podpredsednik Saveza hrvaških učiteljskih društev, izvaja:

Solstvo naj prevzame država. Ta pravila urejujejo popolnoma edinstveno našo organizacijo. Težnjam in željam celokupnega učiteljstva je ž njimi ustrezno.

Nedeljko Lazarevič iz Sarajeva pravi: Zjediniti se moramo. Vsake točke predloženih pravil sicer ne moremo sprejeti brezpogojno, pa so vendarle taka, da jih lahko sprejmemo za zdaj, ker so najboljše. Praksa nam šele pokaže, kaj je na njih dobrega, kaj slabega; nato jih bomo šele popravljali.

Takoj nato nastane vihar, ki se poleže šele, ko vstane tov. Jelenc in poda na Slovence sledečo izjavo:

„Ako gonite svoje zahteve dalje in ne prenehate s svojimi debatami, ki so prešle popolnoma na politično polje, tedaj zapuste Slovenci Beograd. Slovensko učiteljstvo je prišlo v Beograd, da doseže združeno učiteljstvo, ne pa da zre v kaos, iz katerega ni izhoda. S tem izročate posebno slovensko učiteljstvo samovolji vladajočih strank, da izrabljajo učiteljstvo še nadalje. Njegove besede so dosegle uspeh.“

Tov. Radovanović apelira na navzoče, da bi ne storili zločinov, da bi se razšli brez uspeha.

Predsedstvo odredi 10minutni odmor in izpraznjenje dvorane. Po odmoru so prišli v dvorano samo delegatje.

Predseduje tov. Nedeljko Lazarevič, ki vpraša zborovalce, kdo je za po tovarišu Radovanoviću sestavljena pravila. Z malimi izjemami so zborovalci dvignili roke. Pri protiglasovanju se je dvignilo le nekaj rok.

Nato čita tov. Oreščanin

resolucije:

I.

1. U Istoriji Južnih Slovena otpočela je nova epoha.

Srbi, Hrvati i Slovenci, tri ogranka zajedničkog stabla, završili su još u 7. veku svoja naseljavanja u prostrane predele od Alpiskih gora i Jadranskoga mora do Balkana i Mačedonskih ravnica.

Reke njihove, blago njihovo, teku u tri mora, kvaseći rosom, i natapajući njihove planine i ravni, njihove dubrave, njive i livade, kao što ih već 1300 godina kvasi i natapa znoj vrednih ratara i krv junaka u borbi za slobodu.

2. Narod jednoga porekla i jedne duše, stavljen u toku Istorije u bogate i lepe predele; izložen večito pritisku sila s Istoka i Zapada, Severa i Juga; ugrožavan kroz sve vekove do naših dana imperijama, državana i silama koje su ga smatrala za svoj plen i smetnju svojim planovima; izložen uticaju, raznih kultura, i borbi za kulturno, versko, političko, ekonomsko ili kakvo drugo potčinjavanje, izdržao je dugotrajni i strašni ispit u borbi za opstanak, i posle tolikih vekov i neizmernih žrtava i patnji, stvorio svoje narodno ujedinjenje.

3. Da bi uginule sve klice koje su vekovima rodile na duhovnom, političkom, ekonomskom i verskom razjedinjavanju i porobljavanju moraju pasti sve predrasude i sve pregrade, veštački stvarane i stvorene: da nas odrede, da nas rastave, da stvore nepoverenje in da nas razjedine.

4. U unutrašnjem državnom životu mora biti izvedeno potpuno jedinstvo centralne upravne i zakonodavne vlasti.

5. Sledejući primeru velikih radnika na stvaranju jedinstva, sve plemenite narodne sile moraju se uputiti jednome cilju: stvaranju jedne duše narodne i jednog, jedinstvenog, zdravog, političkog, prosvetnog, ekonomskog i socialnog organizma, kako bi strujanje novoga života unelo snage u sve kutove Otadžbine i stvorilo jedan snažan front: za slobodu, pravdu i napredak umstva, i za obezbeđenje skupoćenih tekovina narodnih i odbranu nacionalnog jedinstva od zavojevačkih težnja spolja.

6. Ovakvim radom dragoceni delovi našega naroda koji su još pod tuđinom neće propasti, jer je tu živa i moćna majka Otadžbina, dokle pametni sporazumi među narodima ne stvore novi poredak, u kome će ujedinjeni narodi živeti i raditi jedni pored drugih i jedni s drugima za visoke ideale slobodnoga čovečanstva.

II.

1. Udruženo učiteljstvo kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, svesno svoje velike uloge u životu našeg ujedinjenog naroda; svesno svojih dužnosti i svojih prava; svesno svojih klasnih interesa stvara od sile dosadašnjih pokrajinskih organizacija sa centralom u Beogradu, i poziva sve neorganizovane drugove i drugarice da mu pristupe.

2. Udruženi na centralističkoj osnovi, sa širokim poljem rada u oblasnim učiteljskim društvima; zadahnuti željom za svestrani napredak svoga naroda i države; zadahnuti ljubavlju prema narodnoj

prosveti i interesima svoga staleža, stvaramo jedan solidaran front sposoban za borbu, život i rad.

3. Našoj centrali ostavljamo određene ruke, da konzultujući po potrebi oblasna učiteljska društva, preduzima sve potrebne mere za napredak novog udruživanja, narodne prosvete i učiteljstva, i rešava sporazumno sva pitanja nepredvidjena pravilima, koja poteknu iz stapanja svih organizacija u jednu.

4. Završujući solidarisanje u svima pitanjima učiteljstva srpskog, hrvatskog i slovenačkog, kongres izjavljuje, da je centralna uprava organizacije u Beogradu predstavnik svega učiteljstva u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, koje je jedno telo i jedna duša, i tako hoće da ostane.

III.

Prvi kongres udruženih učitelja i učiteljica kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca zahteva:

1. Uvodjenje jednog prosvetnog zakonodajstva za celu državu;

2. Stvaranje mogućnosti, da nastavno osoblje, stalno ili privremeno može služiti i van ranijih pokrajinskih granica kako bi se izvršila duhovna obnova i puno jedinstvo narodne duše;

3. Državno staranje o podizanju i izdržavanju narodnih škola;

4. Izjednačenje učitelja i učiteljica u celoj kraljevini u pravima s ukaznim činovnicima, i uvodjenje prilikom donošenja uvedbe o platama i dodatcima u onaj red činovnički, kome pripadaju po spremi, i po važnosti posla koji obavljaju;

5. Pravo da učitelj bira i da bude biran za poslanika, bez gubitka službe i plate; jer se to pravo priznaje i drugima, koji se ne interesuju narodnim životom onoliko koliko se učitelj interesuje, ili ga i ne poznaju;

6. Kongres zahteva, da u svakoj komisiji, koja radi zakonodavne projekte za osnovnu narodnu školu i učiteljstvo, ili rešava pitanja koja se tiču narodne škole i učiteljstva, budu predstavnici organizovanih učitelja i učiteljica.

Zastopnik manjine predlaže po dolgem prerekanju 7 točko nove resolucije, o katerih pravi sam, da se v bistvu po većini ujemaju s prejšnjimi tremi ter so le v nekaterih točkah tem nasprotne.

Vnovič se oglasi k besedi tov. Mihajlovič, ki ponovno povdarja stališče opozicije.

Tov. Todorović predlaže, naj preidejo zborovalci preko resolucij manjšine na dnevni red ter naj sprejmejo ostale resolucije neizpremenjene, kot jih je predložil tov. Oreščanin.

Pri glasovanju so bile resolucije sprejete z ogromno večino. S tem je bilo zborovanje delegacije zaključeno.

Predstava v gledališču.

Zvečer je bila v beograjskem gledališču slavna predstava, pri kateri je bilo pevsko društvo Stanković iz Beograda, pod vodstvom komponista Stevana Hristića ter so nam podali igro „Školski nadzornik“, komedijo-enodejanko R. Trifkovića in lirično sceno iz našega Primorja s patriotsko tendenco „Istra“, spisal Brana Cvetković. Pevski zbor je izborno rešil svojo nalogo ter pokazal izredno izsolanost pevcev in pevk. Izmed igralcev omenjamo g. Milutinovića, ki je bil v vlogi šolskega nadzornika na mestu in v sceni „Istra“ kot poet zaslužene domovine nedosegljiv v izražanju boli posestrime, ki ječi na sramoto XX. veku pod tujčvo peto, a ji osvobojeni bratje prisegajo zvestobo in pomoč. Distonira pa bolgarofobstvo, ki zveni iz nje na enem mestu, a je razumljivo po dogodkih svetovne vojne na srbsko-bolgarskem bojišču. Pripomniti je še, da so bili Slovencem v gledališču odkazani sedeži v prvih vrstah tik pred odrom.

Sestanek v „Slaviji“.

Po predstavi je bil prijateljski sestanek za nas v hotelu „Slavija“. V tiho noč je donela slovenska pesem in tovarišice v narodnih nošah, predmet občudovanja že v gledališču, so bile sprejete i tu z ovacijami. Poleg množičnega učiteljstva iz vseh strani Jugoslavije so bili navzoči ministri Pribičević, Kukovec, Kristan, Drašković, Marinković, Davidović, Krizman in mnogi poslanci. Govorov političnih osebnosti tega večera ne omenjamo, ker nimajo za potek kongresa posebnega pomena ter jih smatramo bolj kot izraz uljudnosti in zadovoljstva snidenja na beograjskih tleh. Izmed napitnic je imponirala posebno ona tov. Jožice Ahtikove iz St. Jurija ob Taboru, ki je izvajala tako-le:

Pozdravljeni, drage tovarišice, cenjeni tovariši, tisočkrat pozdravljeni!

Z navdušenjem smo se slovenski učitelji oklenili ideje udruženja jugoslovankega učiteljstva, z veseljem smo prihitali v Vašo sredino, da pomagamo postaviti

tej zgradbi temelj, tako trden in močan, da ga ne bo zrušila nobena, še tako giantska sila.

Gospoda moja! Zbrali smo se, da strnemo naše vrste v mogočno falango, da si prisujemo večno zvestobo, zavedajoč se, da je samo v slogi naš spas, samo v vzajemnem delu spas naše ljubljene domovine. Mi vemo, da v moči bratstva najdemo delu uspeh, tudi v težkih, najtežjih dneh.

„Po cesti v jasno začrtani naprej, naprej, za cilji naše volje in naših idej, iskreno strnjene naše široke vrste, vsikdar povsod bodo čile in čvrste!“

Učitelji smo ona vrsta ljudi, ki nas nihče ne upošteva. Svet nas vidi navadno samo takrat, kadar nas potrebuje. Toda nas to ne plaši, niti nas stori malodušne. Naši cilji so sveti, naše delo je plemenito. V naših rokah je mladina, mladina, bodočnost naroda.

Živimo v časih verižništva, špekulacije, korupcije itd. itd. Kdo bi naštel sto in sto grehov, ki jih je rodila dolgotrajna vojska? Vse drvi za dobičkom, bodisi poštemim ali nepoštemim, in mladina ima na vseh koncih in krajih samo slabe vzglede. Težavno je naše delo, saj že pregovor pravi: besede mičejo, vzgledi vlečejo. Drugod zopet je treba orati ledino, ki je včasih trda kot skala in znano je, da je abecednik v najširšem pomenu besede najtežji študij. Tudi to nas ne straši. Jeklena volja in vztrajno, požrtvovalno delo premaga vse ovire, raztrga vse okove ter si napravi prosto pot do svojih ciljev. Naša Unija nam mora biti pri tem zvezda vodnica, ona nam naj bo zakladnica, iz katere bomo črpali ideje, voljo in moč, delati tako, da bomo vzgojili našo dečo v narod, ki bo znal ceniti in spoštovati: značaj, poštenje, pravico in čast, ki mu bo domovina ne samo na jeziku, marveč tudi v srcu, da bomo narod poštenjakov, krepostnih žen, značajnih mož. Zanesimo prosveto in izobrazbo v zadnjo našo gorsko kočvo, v sleherni naše samotno selo, dvignimo zaklade, ki so skriti v duši priprostega naroda, vcepimo v mlada srca smisel za boj z uma svetlim mečem, da bomo v doglednem času lahko zaklicali glasno, tako glasno, da nas bo slišal ves svet: Jugoslovan je junak ne samo na bojnem, marveč tudi na prosvetnem in kulturnem polju! Da bo vsak naš človek lahko s ponosom potrkal na svoja prsa, češ: Jugoslovan sem in kdo je več!

V tem imenu Vas, cenjeni zbrani, pozdravljam še enkrat in kličem: naj živi in procvita naša Unija, naj bo tisoč in tisočkrat blagoslovljeno njeno delo!

Končam pa z besedami našega mladega pesnika tov. Roša:

Naš svobodni dom v trpljenju grajen, pozdravljen,

V nas trden temelj naj ti bo postavljen, Volja, ki strla je vse sramotne usode, Na njih ustvari zgradbo človeštva, svobode,

Ponosno zgradbo dolžnosti in pravic,

Tej dobi velja plameneči naš klic,

V iskrenem bratstvu stopamo njej nasproti,

naprej, naprej po jasni, v nas začrtani poti!

Viharen aplavz je pričal, da je zadela govornica v živo s svojim zelo temperamentnim govorom.

Pozno v noč smo odhajali k počitku.

Kongres.

Nastopila je nedelja 18. t. m. — zgodovinski naš dan. V veliki dvorani „Kazina“ je otvoril ob 9. uri tov. Dim. Sokolović I. kongres jugoslovankega učiteljstva. Udeležba je bila ogromna, dvorana prenapolnjena, mnogo zborovalcev zunaj iste.

Kongresa so se udeležili minister prosvete Svetozar Pribičević, minister za socialno politiko dr. Kukovec, ministri Davidović, Drašković in Krizman.

Čehoslovaško učiteljstvo je odposlalo na kongres posebno odposlanstvo pod vodstvom tov. Adolfa Obsta, predsednika čehoslovaškega učiteljskega Udruženja.

Tovariš predstnik izraža radost na velikanski udeležbi; povdarja, da je ta dan najlepši dan za učiteljstvo, dan proklamacije stanovskega ujedinjenja po stoletni razdvojenosti. Spominja nas dalje bratov in sestra, ki so pod Italijo v sramoto kulturi XX. stoletja usnužjeni (Burni klici: Dol z Italijo!), nakar se zahvali tov. Radovanović, ki prinaša pozdrave po svobodi hrepenečih obmorskih Sokolov Dalmacije, sinov sinje Adrije.

Predstnik Sokolović predlaga udanostni pozdrav Njeg. Visočanstvu regentu Aleksandru, kar je sprejeto z viharim odobravanjem ter dolgotrajnim vzklikanjem in ploskanjem. Ko še poda kongresu pozdrave vlade, občine i dr., predstavi predstnik zborovalcem navzoče ministre in druge ličnosti, ki so se udeležili kongresa.

Govor ministra S. Pribičevića.

Z burnimi živio-klici pozdravljen izpregovori minister Pribičević približno sledeče: Presrečen in ponosen sem, da morem pozdraviti prvi kongres učiteljstva našega troimenega naroda. Na kongresu zrem edinstvo naroda, za katero so žrtvovali kri in življenje hekatombe našega ljudstva.

Potrebno nam je edinstvo šole, unifikacija šolstva. Šola bodi enotno organizirana po vsej državi. Nikakor ni mogoče dopustiti, da bi imele šole v raznih delih države različne metode, različno delo in različni smoter.

Narodna osnovna šola bodi državna, državna tudi v vprašanju vzdržavanja. Prosta bodi vsakega varuštva. Rešena bodi vpliva strank, a tudi vmešavanja cerkve. Samo država imej odločilno besedo pri nalogi šolstva, le ona odločaj o tem, kar je narodu v korist. Proč od dnevne politike, šola bodi izrazito nacionalna.

Vzgoja bodi enotna. Mladi naraščaj, na katerem sloni naša bodočnost, mora biti vzgojen v duhu edinstva. Država ne more trpeti nadvlade ene vere nad drugo, enega dela naroda nad drugim.

Mladina Srbov, Hrvatov in Slovencev naj se zaveda, da ima enake pravice in enake dolžnosti. Vzgojena bodi v duhu teh enakih pravic in dolžnosti.

Vse delo za izvršitev te visoke naloge pada na učiteljstvo. Učiteljstvo je bilo nosilec prapora narodnega edinstva pred in med vojno, naj bo to tudi odslej.

Minister se dotakne tudi gmotnega vprašanja učiteljstva. Učiteljstvo ni sicer predstavnik materialnih dobrin naroda, a država bo vseeno imela pravico zahtevati od njega, da vrši svoje dolžnosti v zavesti, da ga država nagradi za to po zaslugah in mu omogoči materialni obstoj.

Omenja pri tem kongres čehoslovaškega učiteljstva in govora predsednika Masaryka (aplavz bratom Čehom), ki je rekel: „Šola ni učiteljeva, temveč je narodova.“

Kakršen učitelj, taka šola. Glede ureditve uradniškega vprašanja je minister mnenja, da mora priti učiteljstvo v kategorijo uradništva s srednješolsko maturo. V prihodnosti potrebuje učiteljstvo akademsko izobrazbo. Za sedaj je to nemogoče, a v Beogradu naj se ustanovi pedagoška visoka šola. Dalje govori o draginjski dokladi in o razlikah v plačah ozir. o dokladah v posameznih pokrajinah radi različne draginje, ki je vladala in še vlada v njih. (Klici: izenačenje, izenačenje!) Stoječ na stališču enakih dolžnosti in pravic bo deloval, kolikor mu bo mogoče, na to izenačenje, da se uresniči učiteljske želje.

Pred ureditvijo materialnega položaja učiteljstva bo zaslišal mnenje učiteljskih organizacij. Iste poti se bo držal tudi pri uredbi novega šolskega zakona. Nasledje je omenil minister, da se bodo učiteljskim kandidatom vštela vojna leta v službovanje.

Želeč kongresu obilo uspeha v delu za udruženje zaključuje minister svoja zanimiva izvajanja. Govor vzbudi med učiteljsvom dolgotrajno viharo odobravanje.

Pozdravi.

Ministrovemu govoru je sledil pozdrav tov. Adolfa Obsta, predsednika čehskega učiteljskega Udruženja. V svojem govoru poziva učiteljstvo na skupno delo s Čehi (viharno odobravanje). Primerja našo Istro (Primorje) s Tešinom, kar pa se nam ne zdi primerna in posrečena primerja. Pozdravlja učiteljstvo, ki naj deluje za slovensko vzajemnost in mu želi obilo uspeha.

Zanimiva je bil pismeni pozdrav prvaka hrvatskega učiteljstva tov. Davorina Trstenjaka iz Zagreba, ki želi, da se narodno edinstvo, priborjeno s krvjo, čimbolje očuva. Pošilja kongresu prisrčne pozdrave.

Istotako pozdravlja pismenim potom kongres tov. Bakicić.

Zatem prehaja kongres na

dnevni red.

Besedo ima glavni poročevalec tov. Ivo Radovanović, ki prične čitati pravila ujedinjenja. Tu je odbor napravil novo pogreško, ker se ni držal programa, da je pravila le čitati in jih vzeti na znanje, ker jih je že delegacija prejšnjega dne odobrila. Prišlo se je prerekanje, vpraševalo se je, ali naj se pravila odobre ali ne, skupno ali posamezno. Debata je postala živahna, mestoma burna. Tov. Mihajlovič kritike pravilnik kot federativen, drugi zahtevajo sindikat, tretji razlagajo komunizem itd.

Slednjč je pravilnik sprejet z ogromno večino navzočega učiteljstva in tako izvršeno ujedinjenje. Prečitane so bile tudi resolucije, izmed katerih je prva mani-

festacija narodnega edinstva, druga govori o osnovanju edinstvene organizacije, tretja predlaga zahteve celokupnega učiteljstva. (Glej resolucije spredaj!)

Prvi glavni odbor Udruženja.

Prvi kongres jugoslovanskega učiteljstva v Beogradu je izvolil v glavni odbor Udruženja sledeče tovariše in tovarišice: Ivo Radovanović — Split, Josip Skavić, Joca Oreščanin in Jelisaveta Vavra — Zagreb, Dragiša Sirotnović in Milivoj Bugarski — Vojvodina, Luka Jelenc — Ljubljana (drugi slovenski delegat se do loči pri deleg. zborovanju v Mariboru), Nedeljko Lazarević in Savo Selik — Bosna in Hercegovina, Mico Bukčević — Cetinje, Spasoje Hadži Popović — Prilep, Živojin Krstić — Šabac, Mih. A. Stevanović, Milutin Stanković, Savka Radicević, Milan Popović, Gvozden Jovanović, Anton Mladenović, Vlada K. Petrović, Jova Jovanović — vsi iz Beograda, Milan Smiljanić — Zajčar; za namestnike so bili izbrani Marko Simonović — Skoplje in Mija Mandić — Subotica.

Dnevni red je bil s tem izčrpan; kmalu po 12. uri se je pričela masa razhajati.

Prva seja glavnega odbora in konstituiranje.

Glavni odbor je imel dne 20. julija 1920 prvo sejo, na kateri se je konstituiral sledeče: za predsednika Čedomil M. Todorović; za podpredsednike Jelisaveta Vavra in Milan Popović; za glavnega tajnika Vlada K. Petrović; za blagajnika Gvozden Jovanović; za urednika „Narodne Prosvete“ Milutin Stanković in za urednika „Učitelja“ Mih. Stanojević.

Banket.

Zvečer ob 9. uri je bil v „Kazini“ banket za omejeno število povabljencev, katerega so se udeležili ministri Pribičević, Krizman, Kukovec in V. Janković, potem predsednik predstavnštva g. Ribar, Branimir Nušić, Jača Prodanović, zastopnik časnikaštva in drugi. Svirala je vojaška godba. Bilo je zopet govorov; govoril je prvi tov. Čeda Todorović, slavec za sluge Srbije za ujedinenje. Orisal je za sluge dinastije Karadjordjevičev in je napil sivolasemu kralju Petru in regentu Aleksandru. Godba je pa zaigrala himno.

Milutin Stanković nazdravlja ministru prosvete, odgovarja minister Pribičević v daljšem govoru, v katerem je rekapituliral misli svojega dopoldanskega govora. Nadalje je izzvenel govor v krasno apoteozo Srbiji in njenemu narodu.

Govorila je nadalje Slovenka tov. Ahitkova, ki je bila naravnost z entuzijazmom pozdravljena. Njen govor se je glasil:

Gospoda moja!

Sanjali smo, da pride čas, ko bomo Srbi, Hrvati in Slovenci v bratskem objemu delali eden za vse, vsi za enega. Menili smo, da to srečo dožive naši otroci, vnuki ali pravnuki — toda motili smo se; naše sanje so že danes čista, krasna istina. Porušeni so zidovi, ki so nas ločili; strti so sovraži, ki so nas držali v sponah suženjstva in danes sedimo združeni v iskreni ljubezni brat z bratom, zajedno z našimi ministri in poslanci. To so redki trenutki, ki ostanejo nepozabni.

Slišali smo g. ministra prosvete in kaj naj mu odgovorimo na njegove besede, ki so prišle iz globine iskrenega srca in šle še globlje v naše duše. Mislim, da govorim iz srca nas vseh, ako Vam, gospod minister, sveto prisežem, da bodo vse naše fizične in moralne moči posvečene delu za procvit našega naroda, za blagor ljubljene domovine. Ako bomo imeli v vladi tako zaslonbo in tako iskrenih prijateljev, bode nam delo lahko. Pod vodstvom takega zastopnika prosvete bomo postavili in zgradili dom, tako lep, veličasten in mogočen, da ga bo spoštoval in se mu odkrival ves svet. To Vam, gospod minister, v imenu vsega učiteljstva ponovno prisegam ter kličem iz vsega srca: Bog živi našega Pribičevića!

Oglasil se je k besedi še tov. Radovanović iz Splita, nakar smo odhajali v temno beograjsko noč, duše prepolne vtisov kongresnega dneva.

V Topčideru.

V ponedeljek 19. t. m. popoldne je bilo povabljen vse učiteljstvo v Topčider, kjer ga je mestna občina v parku topčiderskem pogostila z jančevino, sirom, kruhom, pivom in vinom.

Godba je igrala, dobra volja nas je kmalu prevzela in v „kolu“ okoli miz se je vila vrsta tovarišev in tovarišic iz vseh delov domovine. Bili so to nepozabni trenutki!

Pri mizah se je pa debatiralo, govorilo, pelo i. dr. Bilo je primitivno, pre-

prosto, a pristrčno in lepo. Že pozno popoldne je bilo, ko smo se vračali proti mestu peš, oziroma s tramvajem.

Regent Aleksander je pa med tem sprejel deputacijo slovenskega učiteljstva, ki se mu je šla poklonit na Topčidersko brdo.

Nešteto učiteljstva se je zbralo zvečer na Teraziji, da pozdravi regenta na povratku iz Topčidera, da vidi njega, ki nam je simbol ujedinenja.

Zastopniki učiteljstva v avdienci pri prestolonasledniku regentu Aleksandru.

Posaben pomen in veljavo je zadobil impozanten kongres s tem, da je sprejel prestolonaslednik regent Aleksander zastopnike učiteljstva v avdienci. Učiteljstvo, ki se je udeleževalo kongresa, je z velikim zadovoljstvom in radostjo sprejelo to vest, ker je bilo uverjeno, da regent s tem svojim korakom odobruje stremljenje učiteljstva, ki je polagalo tiste dni temelj edinstveni in enotni svoji organizaciji, kakor naj bi bila tudi edinstvena in enotna vsa naša država.

Avdienca se je vršila v ponedeljek 19. jul, ob 18. uri v vili na Topčiderskem brdu. V deputaciji, ki je štela 36 članov, so bili zastopniki in zastopnice učiteljstva iz Bosne in Hercegovine, Črne gore, Dalmacije, Hrvatske, Slovenije, Stare Srbije, Prekmurja in Vojvodine; v deputaciji so bili tudi trije zastopniki učiteljstva Češko-slovaške republike. Na zastopnike učiteljstva v Sloveniji je prišlo šest članov.

Člani deputacije so se zbrali v Topčideru ter odšli odto od pot krasnih Topčiderskih nasadih na Topčidersko brdo, kjer stoji prijazna vila s krasnim razgledom na Beograd in divno bližnjo okolico. Tu je poletno bivališče prestolonaslednika regenta. Na veliki lepi verandi so se vstopili v polkrogu člani deputacije razvrščeni po pokrajinah. Vrata na verando so se odprla in s smehljajočim obrazom je vstopil regent. Deputacija ga je viharno pozdravila z navdušenimi živjo-klici. Voditelj deputacije, Dimitrije Sokolović je nagovoril Nj. Visočanstvo. V lepem svojem nagovoru je tolmačil pomen in zgodovinsko važnost učiteljskega kongresa in veliko važnost enotnega in edinstvenega udruženja vsega učiteljstva v lepem našem kraljestvu. Z navdušeno besedo je zagotavljal, da hoče udruženo učiteljstvo vcepeljati v nežnih srcih izročene mu mladine vdanost in zvestobo do prejasne hiše Karadjordjevičev in ljubezen do lepe naše domovine. Poudarjal je govornik, da si učiteljstvo v teh zanj velpomembnih dneh, ko polaga temelj edinstveni organizaciji, ni hotelo vzeti prilike, da bi se ne poklonilo Njeg. Visočanstvu in ne izreklo čuvstva vdanosti in zvestobe do Nj. Veličanstva kralja Petra I.

Regent se je za pozdravni govor zahvalil s prijaznimi besedami. Nato mu je bil predstavljen vsak član deputacije. Vsakemu je podal roko in se pogovarjal z njim o šolskih, društvenih in osebnih zadevah. S posebnim zanimanjem se je razgovarjal s slovenskimi članicami deputacije, ki so bile v narodni noši. Zanimal se je za našo Zavezo, vprašal predsednika, koliko let že obstoji, koliko ima članov in koliko let je že on predsednik. Nato se je z živim zanimanjem spominjal svojega obiska in bivanja v Sloveniji ter rekel: Dnevi, ki sem jih preživel v Sloveniji, so bili en sam veliki praznik, ki mi ne pride nikdar iz spomina. Z daljšim govorom je pozdravil regenta zastopnik učiteljstva Češko-slovaške republike. Z njim se je razgovarjal regent o češkem šolstvu in veličastnem kongresu češko-slovaškega učiteljstva v Pragi. S tem je bila avdienca končana in regentov pobočnik je povabil člane deputacije na vrt ob strani vile, kjer so bile pripravljene mize. Služabniki so servirali članom limonado in sladolep ter postregli s cigaretami. Med tem se je regent ves čas prijazno pogovarjal s člani deputacije. Ko je vprašal, kaj je zvečer na programu in se mu je povedalo, da priredi slovenski učiteljski zbor ljubljanski koncert, so porabile to priliko slovenske članice deputacije ter ga povabile na koncert. Rekel je, da ima zvečer važno posvetovanje, da pa pride, četudi samo za kratek čas. Z veseljem so sprejeli vsi člani deputacije to zagotovilo. Kmalu nato se je poslovil od nas in se odpeljal v mesto. Viharni živjo-klici so spremljali njegov odhod. Nato so zapustili tudi člani deputacije veselih obrazov in z zadovoljstvom v srcu kraj, kjer biva ljudomil vladar, ki mu je na srcu blaginja narodova in srečna bodočnost mogočne naše države.

Koncert mešanega zbora ljubljanskega učiteljstva v prisotnosti Nj. Vis. regenta Aleksandra.

Po topčiderskem „ručaku“ se je bliskoma raznesla vest, da se udeležijo koncerta slovenskega učiteljstva regent Aleksander. Ko je stopil zbor ob 9. uri zvečer na oder, je bila dvorana „Kazine“ (velika

kot Unionska v Ljubljani) nabito polna. Zbor pod vodstvom tov. skladatelja Ferda Juvánca je proizvajal Adamičeve: „De-kletce, podaj mi roko“, „V snegu“, „Da sem jaz ptičica“, „Fantu“, „Na vrtu“, Schwabovo „Moji devojčici“, narodne pesmi: „Je pa davj slanca pala“, „Luna sije“, „Bratci veseli vsi“, „Meglica“, „Gorčez jezero“, „Na Gorenjskem je fletno“ in večno lepo Nedvedovo „Nazaj v planinski raj!“ Tovarišica Sadarjeva je podala štiri solospve in sicer: Pavčičevo „Uspavanko“ I. in II., „Ženjico“ in Čajkovskega „Hrepenenje“.

Po tretji odpeti pesmi je vstopil regent Aleksander z ministrskim predsednikom Vesnićem, ministrom prosvete S. Pribičevićem in številnim sprenstvom v ložo. Po burnem vzkljanju je zapel zbor „Bože pravde“. Med odmorom je pozval regent ves pevski zbor v stransko dvorano, kjer se je neprisiljeno razgovarjal z vsakim članom pevskega zbora, ki je bil postrežen z raznimi okrepčili.

Vharno aklamiran je zapustil koncertno dvorano regent Aleksander, ki se je ponovno zelo laskavo izražal v proizvajanju pevskega zbora in solistinje Sadarjeve. Rekel je, da bo vesel, ako jo bo v kratkem času zopet slišal.

Kritika beograjskih listov o koncertu samem je bila nad vse ugodna.

Slovensko učiteljstvo je doseglo s slovensko pesmijo v središču države triumf. Tovarišu Juváncu in njegovemu zboru bodi večer 19. julija v izpodbudo za nadaljno gojitev pevske umetnosti med nami. Navzoči zastopnik Češko-slovaške tov. Obst pa je gotovo odnesel s seboj v domovino najlepše vtise o slovenskem delu kongresistov, ki so z molkom pri kongresu, a s krasno slovensko pesmijo pred beograjskim občinstvom dokazali, da so kulturni delavci ne samo v besedi, temveč tudi v dejanju.

S triumfom slovenske narodne pesmi, z mogočnimi akordi naših himen in himne Adrije smo se razšli — konec je bilo beograjskih slavnostnih dni.

V Novem Sadu.

V torek 20. t. m. se je pričel razhod na vse strani. Nekaj Slovencev in drugih tovarišev se je odpeljalo v Novi Sad, kamor je odšlo ljubljansko učiteljstvo, da priredi tam drugi koncert.

Vožnja po Donavi, ki je trajala dobrih šest ur, je bila nad vse krasna. Na levi strani sremski grički in Fruška gora, na desni neizmerne planjave rodovitne Bačke nudile so nam vsem neizbrisen vtis. V sled močnega viharja na Donavi zakasneli smo se ter dospeli v Novi Sad, to znamenito kulturno središče prejšnjih ogrskih Srbov, še-le proti poldnevu.

Novosadski tovariši in tovarišice priredili so nam v pristanišču nad vse lep sprejem. Pri prihodu nas je v pristanišču pozdravil zastopnik novosadskega učiteljstva. Hvala Ti, vrli srbski brat, na lepih pozdravnih besedah!

Slovensko učiteljstvo je odšlo nato v spremstvu srbskih kolegov v mesto, kjer se je porazdelilo po raznih hotelih.

Zvečer istega dne se je vršil koncert ljubljanskega učiteljstva v veliki dvorani hotela „Slobode“ z istim vzporedom kakor v Beogradu. Obisk koncerta je bil nad vse veličasten.

Novosadska „Zastava“, organ radikalne stranke, je prinesla drugega dne tole sporočilo: „Pevačko društvo ljubljanskih učitelja i učiteljica priredilo je juče vrlo uspešno koncertat u N. Sadu. Jako još vrlo mlado pevačko društvo je precizno izvodilo umetničke i narodne kompozicije. Publika je u izvesnim momentima očarana lepotoj i ljubinom osecaja slovenačkih pesama. Naročitu pažnju privukla je na sebe učiteljica Jelica Sadarjeva, koju je pratila g. Albina Svetkova, a koja je svojim čistim, metalnim, neobično umilnim glasom zadobila svestrano dopadanje. Korovodji g. Ferdu Juváncu predat je venac, a gdjice Sadarjeva i Svetkova dobile su od raznih ustanova više puketa. Kako novosadski učiteljski zbor tako i građani novosadski su učinili sve da se naši mili gosti, braća i sestre iz bele Ljubljane ugodno osecaju v našem krugu. Sa prijemom su braća Slovenci bili veoma zadovoljni. Iz N. Sada će poneti prijatne uspomene, a i mi upoznavši vredne i idealne prosvetne radnike grada Ljubljane upoznasmo kroz pesmu i lični dodir dušu slovenačkog naroda i još većma zavolesmo svoju braću Slovence i sestre Slovenkinje.“

Po koncertu je bil prijateljski sestanek z novosadskim učiteljstvom, katerega sestanka so se udeležile razne odlične osebnosti mesta novosadskega. Sestanek je počastil s svojim obiskom dr. Vladimir Dimitrijević, vikar pravoslavne cerkve in namestnik biskupa v Novem Sadu. Vrsto napitnic je otvoril tovariš Gjuro Petrević, predsednik novosadskega učiteljskega društva.

Izrazil je svojo veliko radost nad posetom slovenskega učiteljstva v njihovi sredi. Za njim je govoril dr. Dimitrijević, ki je povdarjal v svojem ognjevitem govoru vez, ki spaja Slovence in Srbe od časov Kopitarja in Vuka Karadžiča dalje. Napiva nerazrušni vezi obeh jugoslovanskih bratov. Na te prekrasne besede je odgovoril v imenu slovenskega učiteljstva tov. Engelbert Gangl.

Med pevanjem divnih srbskih in slovenskih pesmi je prišla kmalu polnočna ura. Srbski tovariši so nam pred odhodom še obljubili, da nam razkažejo drugega dne znamenitosti novosadskega mesta, nakar smo se po večini razšli.

Naslednje jutro so nas novosadski tovariši že ob ob 10. uri čakali pred hotelom „Sloboda“, od koder so nas vodili po mestu okrog. Razkazali so nam celo vrsto svojih učiteljskih institucij, da se nismo mogli dovolj prečuditi delavnosti in podjetnosti svojih srbskih kolegov, o katerih nismo doslej — na svojo sramoto — še nikoli nič slišali. Videli smo krasno moderno poslopje — novosadski učiteljski konvikt; ogledali smo si tiskarno učiteljskega delniškega društva „Natošević“ z naravnost sijajno opremljeno učiteljsko knjigarno, kjer je prejel vsak izmed slovenskega učiteljstva za spomin nekaj knjig v dar. Peljali so nas srbski tovariši v poslopje Srbske Matice, ki je bila dolga desetletja kulturno ognjišče ogrskega Srbstva in je morala baš radi tega svojega neprikritega nacionalizma trpeti pred in med vojno nečuvvena preganjanja od strani nemško-madžarske vladajoče klike novosadske. Po tem ogledovanju se nam je pridružil ravnatelj srbske banke v Novem Sadu dr. Hadžić ter nas v družbi s srbskimi kolegi odpeljal ven iz mesta, kjer si je učiteljstvo ogledalo obsežno lesno industrijo, kateri je na čelu kot ravnatelj naš slov. rojak dr. Kobal. Nato nas je novosadska gostoljubna gospoda odpeljala v tvornico mesnih izdelkov (klobas, salamov), kjer je bilo slovenskemu učiteljstvu najgostoljubnejše postreženo z jedjo in pijačo. Tov. Skulj se je bratskim gostiteljem v imenu pogoščencev najiskrenejše zahvalil, nakar smo krenili v spremstvu srbske gospode zopet v mesto.

Bodi vrlim Novosadčanom iskrena zahvala na trudu in gostoljubnosti, katere je bilo deležno v onih slavnostnih dneh pod njihovo streho slovensko učiteljstvo! Ne pozabimo jih nikdar. Hvaležni smo usodi, ki nas je privedla na to blagoslovljeno srbsko zemljo med zavedne tovariše, pri katerih smo videli marsikaj, česar mi nimamo. To spoznanje nam bo le v pouk in korist. Gojimo iskreno željo, da se med nami in njimi utrde čim močnejše vezi, saj so nam naši novosadski prijatelji in tovariši v kratkih dnevih našega bivanja dovolj jasno pokazali, kaj znajo in kaj zmorejo!

Le prehitro je prišla ura slovesa. Uredili smo svojo prtljago ter odšli peš na četrt ure oddaljeno železniško postajo, kamor nas je spremlilo vrlo novosadsko učiteljstvo. Po kratkem, a zato toliko prsrčnejšem slovesu odpeljali smo se dne 21. t. m. okrog šeste ure zvečer v smeri proti Beogradu do postaje Indžije, od tu preko Siska, Zagreba, Karlovca do Metlike, kamor smo dospeli po trideseturni vožnji v petek dne 23. julija ob 4. uri zjutraj.

V Metliki.

Svojo koncertno turnejo po domovini je ljubljanski pevski zbor zaključil v prijazni Metliki. Tako metliški kakor novosadski in beograjski koncert so izpadli v gmotnem oziru nad vse povoljno. Čisti dobiček vseh treh prireditelj se je namenilo srbski učiteljski vojni siročadi. O moralnem uspehu metliškega koncerta smo pa prejeli od tovariša-sotrudnika našega lista te-le vrstice: „V petek so se ustavili naši ljubljanski tovariši na povratku iz Beograda v Metliki. V soboto zvečer so priredili koncert, ki je izpadel navzlic dolgemu mučnemu potu naravnost sijajno. Metličani že dolgo niso slišali takega petja in tudi drugi, ki živirajo na periferiji, ne. Tovarišica Sadarjeva je pevka po božji volji in tudi zbor je izvrsten. Ne motimo se, če trdimo, da je podlaga pevskega zboru, ki ponese slavo naše krasne pesmi po svetu, postavljena. Zbor ne sme z delovanjem prenehati, ampak naj se poveča in potem lahko brez vseh skrbi nastopi turnejo po slovenskem svetu okrog. Upamo, da ostane tudi tovarišem Ljubljancem gostoljubna Metlika v najlepšem spominu.“

Po enajstdnevem potovanju vrnilo so se v nedeljo 25. t. m. zadnji beograjski kongresisti srečno v Ljubljano.

Slavnostno izdajanje stanovskih listov v Beogradu.

„Narodna Prosveta“ je izšla v slavnostni številki v trobojnih barvah naše

državne zastave. List nosi datum kongresa, 18. julija 1920. Na uvodnem mestu je članek tov. M. Jovića: Učiteljska Jugoslavija. Na to sledi pod naslovom „Prvaci jugoslovenskog učiteljstva“ članki in živopisni jugoslovenskih učiteljskih prvoboriteljev, in sicer: Mihailo Jović, učitelj i književnik (s sliko), Uroš Blagojević, biv. predsednik Gl. Odbora Učit. Udruženja (s sliko), † Dimitrije J. Putniković, Mihailo Stanojević, urednik „Učitelja“ (s sliko), Dimitrije Sokolović, predsednik Glav. Odbora Učit. Udruženja (s sliko), Jovan P. Jovanović, učitelj urednik „Prosvete“, Ivan Filipović (s sliko), Davorin Trstenjak (s sliko), Stjepan Basariček (s sliko); o učiteljstvu in organizaciji v Sloveniji prinaša poseben članek „Jugoslavenski pokret učiteljstva in Sloveniji i zaposlednutim krajevima“, ki vsebuje tudi podatke o delovanju in slike Luke Jelenca, predsednika „Zaveze jugoslov. učit. v Ljubljani“ in Engelberta Gangla, kot prvoboritelja slovenskega učiteljstva.

Istotako je izšel „Učitelj“ v povečani slavnostni izdaji, kot spomenica I. kongresa udruženja učit. SHS s sledečo vsebino: M. Stanojević: Dobro došli! Dr. M. Šević: U znaku ujedinjenja; nadalje sledi razprave iz obče pedagogike, eksperimentalne ped., psihologije, etike, higijene, iz šolskega delovanja, prosvetne kronike, šola in učiteljstvo, književni pregled in beležke. Vse razprave tvorijo bogato vsebino pedagoško-znanstvenega značaja.

Sklep.

Za nami so dnevi slave in lepote, pred nami je leto zopetnega dela in truda! Ustanovljeno imamo Unijo jugoslovenskega učiteljstva, po kateri smo vsi toliko hrepeneli. Nobeno človeško delo ni popolno. Zato tudi ne trdimo, da bi bil popoln temelj, na katerega smo postavili v Beogradu svoje Udruženje. Treba bode popravljati in izboljševati, da se čim bolj približamo temu svojemu učiteljskemu idealu. Z dobro in resno voljo in z združenimi silami dosežemo i to!

Na svidenje čez leto dni v kraljevskem Zagrebu ali v beli Ljubljani!

Gustav Šilih:

Reforma učit. izobrazbe.*

Stojimo v znamenju neprestanega bojevanja. Še vedno ni docela končan naš boj, ki smo ga bili dozdej mi, pred nami pa nepreštete učiteljske generacije. Še vedno ni odmerjena čista in neprikrajšana pravica onim, ki jih pošilja zmagozorni pohod kulture v prve vrste, da pripravljajo zla za nieno setev, da zrabljajo pretrde grude. Kier gre boi za oustanek, za najoprimitivnejše človeške potrebe, za vsakdanji kos kruha, tam za enkrat ni mesta za kak drug boi: boi na nož se mora vršiti tako dolgo, dokler ni zmaza na tej ali oni strani. — Boi še ni dobojevan docela, ali najokrutnejša faza nezovega trdega gospodovanja je končana, in pameten, dalekoviden vojskovodja dela že med prvo bitko pridrave za drugo, snuje načrte, zbira material in rezerve.

In na nas je, da smo si v enem popolnoma na iasnem: **naivaznejša in najodločilnejša bitka našega stanu še ni dobojevana. ko se z mafimi izjemami drznih partrullerjev niti začela ni ker ii more šele boi za kruh ustvariti potrebne predpzoioe. Mislim boi za reformo učiteljske izobrazbe.**

Podolna enakopravnost z drugimi državnimi uradniki, uvrstitiev v kategorijo

* O priliki zadnjega zborovanja učiteljskega društva za Maribor in bližnjo okolico sem predaval o reformi učiteljske izobrazbe pod nadpisom „**Čilji učit. izobrazbe**“. Naprošen sem bil, da priobčim predavanje v „Uč. Tov.“, kar pa iz več razlogov opuščam. Predvsem je za tehnik referat preobširen; razen tega nameravam izdelati tekom prihodnjega šolskega leta obširnejšo študijo, ki bo poizkušala pokazati razvoj višje učiteljske izobrazbe v inozemstvu, zlasti v Ameriki ter bo obenem podajala naše detailirane zahteve, prilagodene razmeram. Danes objavljam samo uvodne besede in v kratkih potezah načrt prehodne ter končne reforme izobrazbe jugoslovenskega učiteljstva. Kot vir sta mi služili zlasti reviji „Lehrerfortbildung“ 1. 1919, in „Le Paedologium (Bulletin trimestriel de la Faculté Internationale de Pédologie de Bruxelles)“ 1. 1913., program pedagoške visoke šole „Teachers College (School of Education)“ v New Yorku ter program pedagoške akademije „Institut J. J. Rousseau (Ecole des Sciences de l'Education)“ v Ženevi. Pred očmi sem imel seveda in prvi vrsti slovenske razmere. Želeli bi bilo, da razpravljajo vsa učiteljska društva o reformi učiteljske izobrazbe kar najtemeljiteje in stavijo slične resolucije s primernimi izpreminjivalnimi predlogi.

B je zaenkrat naš naibližji cilj, ki ga moramo doseči in ga bomo tudi dosegli. Če se bo izražala naša volja v mogočih strnjenih falanგი organiziranega učiteljstva, če bomo stali za našimi zahtevami, kakor nepremična stena, ki je ne more razrahljati, še manj pa razrušiti noben naskok strankarskih strasti. Kje je sila, ki bi se uspešno zoperstavljala tako mogočni volji tisočev inteligentnih in zmožnih glav v narodu.

Seveda je predvsem potrebno, da dokazemo svetu, da smo nekaj in da znamo nekaj in da nas ni volja ostati za večne čase v mlakuži, kamor nas je porinil stari sistem in nas neprestano riieta strankarska strast ter le prečesto lastna nevednost in brezbriznost. Delo posameznih delavcev ne more uspevati, če ni z njimi vsa množica, ki pomaga in izvršuje ona dela, katerih peza bi bila za poedine rame pretežka. V vseh srcih mora zagoreti vodilna ideja našega stanu, ki se glasi: Naprej, navzgor, kvišku!

Slovenskega učitelja imenujejo radi idealista, še raiši se pa z neke vrste trpko naslado sam naziva tako. Meni se zdi to povsem neopravičeno: ali razumevam pojem idealizma napačno jaz, ali pa ga zlorabljaio tisti, ki ga imajo v ustih ob vsaki potrebi in nepotrebi priliki. Zakaj v tem ne morem videti idealizma, vrednega učiteljstva, če čakamo in mirno trpimo, kakor pač naneseta usoda in slučaj. Vzgojitelji je bolevnik! Njegovo delo je boi do brega s slabim, luč prinaša tia, kier vlada tema. Sam mora biti močan in čil, če hoče vzbuditi moč drugod, poznati mora vsa poota in steze, ki vodijo do ovinkih ali pa tudi naravnost do cilja.

Moderne vzgojne znanosti mu kažejo neštevilno poti, dozdej skritih in nepoznanih, v skrivnostipolno kraljestvo človeške duše. Toda spoznavati jih mora, ali se vsaj truditi, da jih spozna.

S težkim srcem moram reči, da je naša največja napaka naša indolencia v vprašanjih, ki so že pred deset in več leti začela pretresati ves pedagoški svet in ga še pretresajo. Naši naibližji sosedje pišejo in govorijo o tem, njihovo časopisje je polno tozadevnih polemik, pri nas pa groben molk. Spominjam se še tistega časa, ko je eden naših najinteligentnejših tovarišev v našem pedagoškem glasilu seznanjal učiteljstvo z raznimi zastopniki modernih vzgojnih stremiljen: kaj ga niso nahnulili, da goni vedno eno in isto, da samo prepisuje in kaj vem, kaj še vse... Take stvari lahko vzamejo človeku veselje, no hvalabogu niemu ga niso. Ali to so samo osamljeni klicarji na neobludeni cesti... Tuptam omeni še kak drug strokovni list prav boieče stremljenje in zahteve po višji učiteljski izobrazbi, po pedagoškem delu tam zunaj v širokem svetu, notem pa svet vse utihne in učiteljstvo spi kraj Matjaževog spanje in čaka, da pride imak, ki ga osvobodí. In kdo ve, če ne bi bil velik del te speče armade nevoljen in razžaljen, češ, dobro nam je bilo tako, kaj nas budiš?

Te besede so truke, toda hotel sem boi odkritosrčen in povedati enkrat, kar že dali časa opazujem, kar me muči in dobi in z menoi vred veliko množimo enakomislečih. Pobita me, ali pobiti me ne more, ker verujem v moč našega stanu, ker trdno pričakujem, da pride prei ali slei mogočen razmah, ki osvobodí in razklene zaprte sile.

Pogleimo kamorkoli, vsepovsod izvanredno živahno življenje in gibanje na pedagoškem in šolskem polju. V Nemški Avstriji preosnavljajo dunaisko »Lehrerakademie« pod vodstvom eksperimentalnega psihologa dr. Kammela v »Lehrerhochschule«, na Češkem zahteva učiteljstvo isto. Politiki že imajo v Varšavi takozvano višje učiteljske, da ne govorim o razvoju šolstva in učiteljske izobrazbe v drugih evropskih državah. In pri vsem tem tudi v teh državah učiteljstvo gnotno še ni doseglo vsega, kar je zahtevalo. Toda v niem živi iasna zavest: boi za materialno izboljšanje mora biti tesno združen z boiem za višjo učiteljsko izobrazbo in mora kulminirati v zahtevi: **učiteljem univerzo!**

Marsikomu se seveda zdi ta zahteva docela neopravičena in vsega pobijanja vredna: saj se baie celo v naših vrstah najdejo ljudje, ki govore, da učitelj ne sme biti »preveč študiran.« Za take — saj so le s sistemom prišli v naš stan, ki ni in ne more biti njihov stan — niso naše zahteve niti moje besede. Le tistim vellaio, ki hrepenijo za tem, da se dvigne ves stan na tisto višino, ki mu gre kot učečemu stanu. In to je dosegljivo le, če nam je dana možnost akademične izobrazbe.

»Človeštvo gleda kvišku. Od tam si jemlje svoje ideale: le to, kar pride od zgorai, se mu zdi posnemanja vredno.

Kdor hoče vzgajati, ne sme samo stati na višini, nego drugi ga morajo na višini tudi videti. Naiboljši in naipridnejši delavec, ki mu manjka avtoritete je Sisvphus, Učiteljski stan, ki dobiva svojo izobrazbo v posebnih, kot slabše označenih zavodih, na nai bodo še tako dobri, ne more priti med izobraženci nikdar do prave veliave.*)

Druge, enako tehtne besede, mnenja in nazore naodličnejših pedagogov in filozofov sveta za enkrat opuščam ter prehatam k stvari sami.

Prehodni načrt.		Končna reforma.**)
4 l.	Osnovna (ljudska) šola.	Osnovna šola.
4 l.	Štirirazredna meščanska ali nižja srednja šola.	Enotna nižja srednja šola (reformirana prejšnja mešč. šola).
6 l.	Višja strokovna šola za izobrazbo učiteljev: 1. Nižje učiteljske (4 leta). Poglobljena in razširjena splošna izobrazba. En modern jezik obligaten. Godba, petje in poljedelstvo neobligatni predmeti. 2. Višje učiteljske (2 leti). Pedagogika ter njene osnovne in pomožne znanosti, sloneč na vsem moderni podlagi. Delo v psihološkem laboratoriju. Šolska higijena. Splošna in specialna didaktika. Praktično uvajanje v šolo.*) Drugi izpit odpade.	Višja srednja šola, razdeljena, razmeram odgovarjajoč v več panog (humanistična, realna, pedagoška, umetnostna, trgovska, obrtna v. sr. š.). Izobrazba v vseh panogah po možnosti izjednačena.
2 l.	Vseučilišče: Študij meščanskoškolskih učiteljev izključno na vseučilišču v posebnih seminarjih, odgovarjajočim posameznim strokam. Izpitni učne usposobljenosti za meščanske se polagajo na vseučilišču. Sicer pa je vstop na vseučilišče učiteljem kot rednim slušateljem dovoljen tudi v vseh drugih strokah.	Vseučilišče: a) Za vse učitelje osnovnih šol dveletna pedagoška fakulteta. b) Za učitelje na nižjih srednjih šolah (prejšnji meščanskoškolski učitelji) po dvoletnem zadovoljivem službovanju na osnovni šoli dvoletna poglobljena strokovna izobrazba.
	Po možnosti se naj osnujejo na vseučiliščih pedagoški seminarji, ki služijo zlasti nadaljni izobrazbi učiteljstva.	Polaganje posebnega izpita iz pedagoških znanosti je združeno z akademično častjo.

Pripomba: Kierkoli so imenovani le učitelji, velja samoumevno iste tudi za učiteljice, seveda primerno izpremenjeno z ozirom na žensko vzgojo.

Resolucije, ki jih je učiteljsko društvo za Maribor in bl. okolico, soglasno sprejelo, se glasio:

1. Jugoslovensko učiteljstvo se zave da nomaniklivosti sedanje učiteljske izobrazbe in nedostatkov samoizobrazbe: zato zahteva, da delujejo vsi poklicani faktorji na to, da se ustanovi posebna učiteljska visoka šola (pedagoška fakulteta).

2. Za prehodno dobo zahteva razširjenje sedanjega učiteljskega v 6 letnikov. Učiteljske postani višja strokovna šola za izobrazbo učiteljev. Vstop na učiteljske boi dovoljen brezpogojno le absolventom 4razredne meščanske ali nižje srednje šole. Zato pa se nai osnujejo 4razredne meščanske šole v vseh krajih (v vsakem sodnem okraju vsaj ena), da se s tem omogoči izobrazba otrok revnejših sloiev, iz katerih se zlasti rekrutira učiteljski naraščaj. Zadnja dva letnika bodita namenjena izključno strokovni izobrazbi odgovarjajoči moderni pedagoški znanosti, prvi štiri pa poglobljeni splošni izobrazbi (v obsegu višje srednje šole). Kot začetek reforme nai se nemudoma ustanovi 5. letnik.

3. Končna reforma učiteljske izobrazbe na boi zvezana z reformo šolstva sploh. Prvi predpogoi je enotna nižja srednja šola (ali kakor so io imenovali z drugimi imeni: višja osnovna šola, strokovno-osnovna šola, t. i. reformirana sedanja mešč. šola.) Vsak učiteljski kandidat absolvirai enotno nižjo srednjo šolo, pedagoški oddelek višje srednje šole in zaključni svojo izobrazbo na dvoletni pedagoški fakulteti. Učitelji nižjih srednjih šol (sedanji meščansko-školski učitelji) se nai izobražujejo v svojih strokah v posebnih seminarjih na vseučilišču dve leti dalje.

4. Naučna uprava nai skrbi za to, da se zahtevane reforme čimprei uveljavijo. Na učiteljske nai pošilja že sedai naiboljše, pedagoško izobražene učne sile.

5. Vse učiteljske organizacije (brez razlike svetovnega naziranja) se naprošajo, da razpravljajo o teh predlogih in zahtevah ter začneio boi za njih skorajšnie uresničenje

* Schulkämpfe der Gegenwart, stran 107/108.

** Tudi drugi, za delovanje učitelja izven šole pomembni predmeti sodio sem. N. pr. dramaturgija, združništvo itd.

** Tu sem se oziral zlasti na predloge naših zastopnikov pri ponesrečenj lanskoletni šolski anketi.

Ali ste že pristopili kot član (članica) k Tvornici uči?

Pomagajte vrtnaricam!

Skoro v vsakem „Učiteljskem tovarišu“ čitamo, kako se pritožuje ta in oni, kako vsak išče svoje pravice, kar je popolnoma prav. Prav je, da se višji faktorji potegujejo zanje, ni pa lepo, da se pozabi na vrtnarice, katere vse svoje moči žrtvujejo mladini in narodu! Ali ni vrtnarica tudi vzgojiteljica? Vrtnarica podaja otroku vse ono, kar zamore mlada duša sprejeti. Uči ga spoznavati vse, kar ga obdaja, odpira mu duh, vedri in blaži srce. Lepo ni, da se vrtnarico, ki mora imeti zadostno predizobrazbo, ki mora vršiti pod strogim nadzorstvom prakso in konečno položiti pedagoški izpit, tako prezira kot kako pestunjo. Zanjio se nikdo ne zmeni, niti oni, ki bi jo morali z dušo razumeti.

Vrtnariški stan ni tako lahek kot se navidezno kaže, češ, v vrtcu se samo igra! Da, igra se, toda vsaka kretnja je združena z učenjem! Mnogokrat se sliši, da je vrtnarica nepotrebna. Nepotrebna je morda otroku, kateri ima izobraženo mater, toda vse žene niso imele sreče brisati dolgo šolskih klopí, večina je priprostitih mater in tem je vrtnarica prepotrebna kot je pozneje potrebna ljudska učiteljica.

Zakaj se dela od strani višjih oblasti krivica vrtnaricam, ki imajo srčno željo ščititi deco od zorne mladosti in tako ohraniti narodu zdravo jedro, v katerem je naša bodočnost!

Morda mislijo oni, ki prejemke dele, da vrtnarica nima želodca ali pa, da lahko stanuje v kakí kleti! Prosim, vrtnarica je tudi človek in vsakemu človeku je sveta dolžnost, da si izboljšuje svoj stan. Tako so tudi vrtnarice poslale pred tremi meseci notom „Učiteljske Zaveze“ prošnio, da nai se im vendar zboljša stanje, toda o odgovoru ni ne duha ne sluha. Draginja narašča dnevno in kljub temu, da vsi časopisji že nekaj časa hohnajo, da cene padaio, se godi nasprotno.

Vrtnarice nameto čakajo rešitve, ker se res ne da več živeti, saj te vsaka služkinja, če se računa, boljše plačana kot vrtnarica. „Učiteljske Zaveze“ prošnio, da bi polzvodaio kaj je z vlečeno prošnio in da uroica k skorajšni ugodni rešitvi.

Vrtnarica.

Umetnost in vzgoja.

Piše prof. Fr. Suher. (Dalje.)

Razvijajmo čomačo umetno obrt!

Z vso svojo osebnostjo nastopa ta apostel umetnosti in socializma proti bedi svojega časa in s „plamtečo“ navdušenostjo in proroško energijo kliče po lepoti, naravi in nrvnosti“. J. Ruskin je oznanjevalec evangelija lepote in oseb-

vrst sadja za naše kraje. Naglašal je, da se že v ljudski šoli naj prične s poukom o sadjarstvu, ki pa se naj na kmetijskih šolah nadaljuje. Na koncu poročila se je vnel živahen razgovor o gojenju sadnih divjakov. Oba poročevalca sta za svoje podavanje žela obilo zahvalo, vidi pa se tudi, da se naše društvo ne poča samo s stanovskimi vprašanji, ampak razmotriva pri svojih zborovanjih tudi tista gospodarska vprašanja, ki segajo globoko v naše ljudstvo, med katerim delujemo.

Na učiteljskem kongresu v Beogradu bo zastopala naše društvo tovarišica Angela Porekarjeva. Delegatom za delegacijsko zborovanje Zaveze v Celju je izvoljena tov. Zofija Okornova, namestnikom pa tov. Drago Pinterič. Namestnik društvenega predsednika je tov. Ljudvik Musek.

Na dnevnem redu je bilo tudi pobiranje udnine. Blagajnik tov. Šalamun pa poroča, da so vsi navzoči poravnali svojo udnino, nekateri celoletno, od nenavzočih se samo še dva člana nista odzvala svojim dolžnostim napram društvu.

Končno je bil še sprejet predlog, naj Zaveza posreduje pri obratnem ravnanju južne železnice, da bode izdajala vozne legitimacije vsemu učiteljsstvu brez izjeme in ne le tistemu, ki služuje v krajih ob progah južne železnice.

Po obedu je bivši tovariš Robert Košar povabil izletnike na svoj dom, kjer je postregel z izvrstno kapljico, tovarišice pa razveselil z lepimi črešnjami. Hvala mu za izkazano gostoljubnost! V prijetni družbi je hitro minul čas in treba je bilo misliti na odhod s prijaznega griča.

Pri zborovanju pa smo sklenili, da se vrši prihodnje zborovanje dne 5. avgusta 1920. pri Svetinjah. Takrat pa pridemo vsi, saj se hočemo pri tej priliki posloviti od dragih nam tovarišev Ljudevika in Tončke Štjanec, ki se s prihodnjim šolskim letom preselita v mariborski okraj. — ič.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 27. junija t. l. v mestni osnovni šoli v Celju. Predsednik tov. Sivka otvoril zborovanje ter omenil, da se je radi regentovega prihoda predložilo zborovanje na današnji dan. Nadalje omenila veliko izgubo, ki je zadela slov. učiteljsvo s smrtjo izvrstnega pedagoga in pisatelja ter vzgojitelja učiteljskega naraščaja ravnatelja Schreinerja. Navzoči vstanejo ter zakličejo trikrat: Slava njegovemu spominu! Pregledovalci računov poročajo, da so račun v redu ter se da bivšemu blagajničarju absolutorij.

Povodoma 50 letnice se je sklenilo, da pristopi društvo k Jugosl. Matici. Vsled tega se bode članarina plačevala v polletnih obrokih potom: na šolska vodstva poslanih poštinih položnic.

Nato poroča tov. predsednik o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju. (Po poznejšem sklepu vodstva »Zaveze« se vrši to zborovanje v Mariboru. Prip. ured.)

Učiteljsko društvo je pristopilo kot član k Učiteljski tiskarni ter se je pri tem izrazila želja, da bi tudi druga bratska društva temu vzgledu sledila.

Učiteljsvo se pridruži sklepu Zaveze glede zvišanja članarine na 120 K letno.

Ker je naše društvo poslalo 200 K za Uč. konvikt ter vsled tega postalo pokrovitelj za zgradbo Uč. konvikta, sme poslati v odbor svojega zastopnika, ki ima iste pravice kakor voljeni odborniki. Naše društvo zastopa v tem odboru tov. Sivka.

Prečitajo se resolucije, poslane od »Uč. dr. za Maribor in bližnje okolice«. Po živahnih debatah se sprejme predlog tov. Brinarja: Poslane resolucije naj pridejo v pogovor in sklepanje pri prihodnjem delegacijskem zborovanju Zaveze. V to svrhu naj se predložijo posameznim šolskim vodstvom in pretres. Tuokrajno učiteljsvo naj potem svoje stališče napram tem predlogom v svrhu direktive naznani danes izvoljenim delegatom našega društva.

O javni kvalifikaciji poroča zanimivo in temeljito tov. ravnatelj Bernot. Navzoči izrazijo željo, da naj tov. predavatelj objavi svoj referat v stanovskem glasilu. V društveno razsodišče so bili izvoljeni: Bernot, Sivka, Zupančičeva; namestniki: Voglar, Wudler Rudolf, Schreinerjeva.

Kot delegati za Zavezino zborovanje so se določili: Sivka, Černej Ivan, Schreinerjeva, Schmidt, Voglar; namestniki: Gobec, Knezova, Požar Vinco, Rismal in Žagar.

Ker je to zadnje zborovanje v tekočem šolskem letu, želi tov. predsednik vsem društvenikom prav prijetne počitnice in veselo svidenje v novem šolskem letu.

Učiteljsko društvo za Prekmurje je imelo svoje izredno zborovanje 15. junija v Murski Soboti, to pa raditega, ker se je čulo, da ima biti odstavljen g. nadzornik Jurko, na njegovo mesto pa naj bi prišel profesor dr. Pavel, ki živi še sedaj v Madžarski. Ker je učiteljsvo že na prejšnjem zborovanju sklenilo resolucijo, da naj se ne sprejemajo na novo učitelji iz Madžarske in, ker je že znana in po vsi Sloveniji tudi izvajana želja učiteljsva, da se nastavlajo na nadzorniška mesta le ljudskošolski praktiki, zato je učiteljsko društvo protestiralo proti imenovanju dr. Pavla oz. odstavljenju g. Jurka. V tem smislu se je poslala brzojavka viš. šol. svetu in pismena vloga, ter brzojavka ministru prosvete g. Pribičeviću v Beograd. Višji šol. svet pa v svojem dopisu na predsednika našega društva odklanja take in slične izjave in zahteva, češ, da podrejeno učiteljsvo v urejeni državi nima nobene pravice do takih zahtev. Na svojem zborovanju dne 1. julija t. l. je sklenilo učiteljsvo z ozirom na dopis Viš.

šol. sveta, ki nas najbrže smatra za kakšne revolucionarje in, da mu hočemo jemati mogoče njegovo avtoriteto, sledeče: Učiteljsvo je proti imenovanju dr. Pavla nadzornikom, ker je sklenilo že pri prejšnjem zborovanju, da naj se ne nastavlajo nanovo učitelji iz Madžarske in drugič, ker je splošna in tudi že priznana želja učiteljsva, da se nastavlajo na nadzorniška mesta le ljudskošolski praktiki, kar se je že izvajalo dosedaj po vsi Sloveniji.

Pri zborovanju se je obravnavalo glede šolske zemlje, ki so jo nekateri šolski stolci odzvali učiteljsvu in dali drugim v najem. Sprejeta je bila resolucija, naj se zemlja zopet odda šolam in to že v jeseno. Prekmurci-učitelji dobivajo še vedno svoje plače v predumih, ki so pa za današnje razmere premali, da bi se moglo izhajati, zato se je naprosilo civ. komisarijat, naj se že tudi tovarišem Prekmurcem nakažejo prejemki kot drugemu učiteljsvu. Ker verski pouk na naših šolah še ni urejen, se je tudi glede tega naprosil civ. komisarijat, da bi se pospešila ureditev te zadeve. Nekateri učitelji niso poučevali verouka, ker pač za to niso bili pooblašeni in razobnalo se jih je za brezverce, na nekem shodu je celo tovariš-učitelj sam očrnil učiteljsvo, češ, da jih je med temi, ki so prišli v Prekmurje, dosti brez vere.

Zborovanje je bilo zelo živahno udeležba prav lepa. Posebno so pokazali učitelji Prekmurci zanimanje za stvar. Vedno več jih pristopa k našemu društvu. Marsikdo pa ni vedel za zborovanje, ker se niso pošiljala vabila, temveč je bilo sklenjeno na zborovanju v Beltincih, da se snidemo 1. julija v Murski Soboti. Med zborovanjem je prišel tudi g. nadzornik Jurko, ki je bil živahno aplaudiran, kar je pač znak njegove priljubljenosti v društvu.

Posebno zanimiva je bila debata glede šolske zemlje, ki naj se po mnenju nekaterih razdeli med vse učiteljsvo na šoli, drugi pa zopet so mnenja, da naj bi uživali le oženjeni do dobroto. Vprašanje se pa ni rešilo, ker je pač še zemlja v drugih rokah. Ker si nekateri šolski stolci lastijo nekake predpravice, ki jih učiteljsvo ne more trpeti, se je tudi proti temu protestiralo. Nekaterim učiteljem so šolski stolci že obljubili, da ne bodo smeli več priti z novim letom na svoje službe, ker niso potrjeni od šolskih stolcev. Mislili smo, da so šolski stolci zato tu, da pomagajo učiteljsvu v vsakem oziru, a sedaj vidimo, da je ravno nasprotno in da so ravno oni, ki nam hočejo jemati naš ugled med narodom. Ne vemo, kako bi si to razlagali, grdo je le to, da se rovari proti učiteljsvu tako zahrbtno, k temu pa še brez vzroka. Vendar ni to nič slabega, če je kdo »Sokol« oziroma hoče ustanoviti to društvo, saj Višji šol. svet sam v okrožnici priporoča, naj se ublažujejo nasprotstva med Orlom in Sokolom. Tega pa nekateri še celo učitelji nočejo vedeti in razglašajo sokolsko društvo kot brezversko in kaj še vse, ter tako med nerazsodnim ljudstvom delajo zmedo, učitelju pa jemljejo ugled. Učiteljsvo se seveda ne bo oziralo na take napade, ampak bo šlo svojo pot, ki je prava, naprej.

Prihodnje učiteljsko zborovanje bode v Murski Soboti dne 16. septembra ob 10. uri. Vabljeni ste vsi, da se udeležite polnoštevilno prvega zborovanja v novem šol. letu.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo 17. junija t. l. v Podčetrku. Tov. Lovrec presrčno pozdravi v obilnem številu navzoče člane in goste. Z radostjo sprejme v našo sredino novega sobojnika tov. Stegovca, šol. vodjo iz Koprivnice. Spomni se tudi 14. aprila t. l. umrlega Henrika Schreinerja, ravnatelja drž. učiteljskega v Mariboru in največjega šolnika sedanjega časa. Pokojnik, idealist in zvesta slovenska duša, je daroval šolstvu vse svoje moči, ter si pridobil na tem polju nedogledno število zaslug. Zato slava njegovemu spominu!

Temu sledi predavanje tov. Firma. Ta nam je podal tri krasne učne slike iz prirodepisja, s kojimi je pokazal najboljšo stezo za prirodepisni pouk, kajti s tem vzbuja zanimanje za naravo, njeno lepoto ter blaži srce.

O priliki kongresa v Beogradu zastopa naše društvo tov. Potočnik. Sklene se enoglasno, da je dolžan vsak ud prispevati 20 K za potne stroške zastopnika.

Delegati za zborovanje se volijo: Tovariš in tovarišica Volavšek ter tov. Hedka Lovrečeva.

Vsak ud še doplača 50 K udnine.

Za Učiteljsko razsodišče se volijo: tov. Volavšek in Firm kot prislednika, Jerin in Ivanuš kot namestnika.

Sledeči predlog tov. Volavškega je enoglasno sprejet: »Šolski voditelj postane sokvalifikator učiteljsva, če sam hoče. Pač pa mora predložiti kvalifikacijo v izvirniku prizadetemu učiteljsvu, predno jo vpošlje. Kjer je na šoli učiteljski par ali eden, preide kvalifikacija šol. delovanja na nadzornika, izven šol. delovanja na zastopnika učiteljsva. Prizivna komisija mora ugovornika nadzorovati in sicer višji šol. nadzornik v navzočnosti in v neomejenem sodelovanju dveh učiteljev iste kategorije, kakor predvideva odlok.«

Tov. Jerin predlaga, da se nam bržkobrž odpre okrajna učiteljska knjižnica, ki nam je vsestransko prepotrebna.

Prihodnje zborovanje se vrši v avgustu. Kraj se določil pozneje.

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja je imelo dne 3. julija 1920 svoj redni občni zbor v Velikih Laščah. 24 let že obstoja društvo, a še nikdar ni zborovalo na klasičnih tleh, kjer so bili rojeni Trubar, Levstik in Stritar. Sedaj

prvič! Zbralo se nas je lepo število 43 — izmed 55 članov. Prišli so vsi, iz Loškega potoka in Drage, iz Skrilja in Strug.

Predsednik se v nagovoru spominja regentovega prihoda v Ljubljano, ki bo vsakemu udeležencu ostal v trajnem spominu, da bo s tem večjim ognjem zbujal ljubezen do nove svobodne domovine v sreih svojih učencev in spoštovanje do narodnega vladarja Aleksandra in junaškega rodu Karadžordževićev.

Prva točka dnevnega reda re: Uč. razsodišče. Izvoljeni so: predsednik Verbič, nadučitelj iz Sodražice, njegov namestnik Matej Žitko iz Sodražice, prislednika: France Jaklič iz Dolenje vasi in Ant. Betrianjeva iz Ribnice; namestnika: Ferdo Wigle, nadučitelj iz Loškega potoka in Lavričeva iz Loškega potoka.

S predloženim načrtom šolskega zakona, ki ga je izdelal šol. odsek »Zaveze«, se učiteljsvo popolnoma strinja in le želi, da bi bil čimprej sprejet.

Naprošeni predavatelj iz Ljubljane je bil žal zadržan, zato je prečital predsednik Stefančič svoj referat: »Kako si učitelj ustvari in ohrani svoj ugled.« — Bil je sestavljen ravno pred 13 leti, pa je še vedno aktualen in ga je zato poslušalo učiteljsvo z največjim zanimanjem. Koliko lepih misli, koliko idealizma in koliko pametnih nasvetov je nanizanih v tem poročilu! Še danes imajo svojo vrednost. Tako so govorili in delali stari idealisti — mladini posnemajte jih! Saj se razgrinja nad učiteljsvom vnovič podlo strankarstvo, ki hoče sužnje, saj delujejo brezvestneži, ki poznajo le sebe, tudi med nami po geslu: divide et impera, ne zavedajoč se, da smešijo sebe in ves stan pred celokupno javnostjo. Zato najde tudi najradikalnejši med nami v reteratu vsaj nekaj navodil, ki jih lahko vpošteva v dnevih korupcije in gnilobe.

Nato so bile sprejete med slučajnostmi naslednje resolucije:

1. Zbrano učiteljsvo se soglasno pridružuje resolucijam Ljubljanskega učiteljskega društva, ki zavračajo neumestne in podle napade na viš. šol. nadzornika Gangla, našega tovariša in bojvnička za ugled učiteljskega stanu.

2. Tudi naše društvo se pridružuje mariborsko-velikovškim resolucijam, ki streme po čisto stanovski organizaciji celokupnega učiteljsva v Jugoslaviji.

3. Društvo protestira proti taki javni kvalifikaciji, kakršna nam je bila podana z odlokom viš. šol. sveta. Smo odkriti pristaši javne kvalifikacije, ne moremo pa se ogrevati za kvalifikacijo, ki pozna redovanje kot v ljudski šoli s fazoznim »vedenjem v šoli in zunaj šole.« Ne kratio pravice šol. voditeljev, prost jim je vstop v učilnice; toda v predloženi obliki javne kvalifikacije ni izražen demokratizem, v njej tiči le šablona. Kvalifikacije izvršuj je nadzornik s sodelovanjem šol. vodstev in učiteljskega zbora, sicer se v danih razmerah izcimita iz nje gola korupčnost in klečeplavstvo.

4. Učiteljsko društvo zahteva, naj se takoj vpočkije v okr. šol. svet namestnik zastopnika učiteljsva, ker je dosedanji zastopnik imenovan začasnim nadzornikom. Dokler učiteljsvo nima svojega zastopnika v okr. šolskem svetu, smatra vse sklepe istega neveljavnim.

5. Kot demokratije in državljani svobodne domovine ne poznamo nikakih privilegijev, pa se tudi ne pustimo zapostavljati. Zato zahtevamo tudi za učiteljsvo vse kraljevine aktivno in pasivno volilno pravico.

6. Tretjeletnikom, ki so bili vojaki in zato niso mogli pravočasno končati študij, naj viš. šol. svet s posebnim tečajem omogoči, da pridejo čimpreje do kruha. (Glej tozadevne novice v »U. T.«)

7. Za tovariše, ki so morali takoj po maturi k vojakom, ne da bi bili preje kje nastavljeni, in vsled odloka viš. šol. sveta ne morejo k 2. izpitu, naj višji šolski svet dovoli iste ugodnosti do 1. 1921. Zadoluje naj tu desetmesečno službovanje brez ozira na to, če je prošnik pred odhodom na bojišče odslužil kak dan ali teden ali ne, da ne prične dlakocepstvo z naredbo, ki diši preveč po sv. Birokracijo iz polpreteklosti in upravičeno razburja prizadete, ki jih je bojna vihra odtrgala od šole.

8. Učiteljsko društvo pristopi kot član k Tvornici učil in šol. potreščin.

Občni zbor.

Društvo je imelo v tekočem letu 3 dobro obiskana zborovanja. Blagajniško poročilo izkazuje 7.142 K 20 vin. dohodkov, 5.369 K 54 vin. stroškov in 1.972 K 66 vin. blagajniške gotovine. 34 članov je plačalo celoletni prispevek, ostali polletnega.

Ker dosedanji predsednik odločno odklanja zopetno izvolitev, si izbere društvo nov odbor: predsednik Anton Mervič, ravnatelj mešč. šole v Ribnici, podpredsednik Miroslav Trost, nadučitelj v Dolenji vasi, tajnica Ana Šiška iz Ribnice, blagajničarka Ana Sedejeva iz Ribnice, pevovodja Kovač iz Sodražice.

Po končanem zborovanju se tov. Verbič zahvali dolgoletnemu predsedniku Stefančiču za vestno, varno in požrtvovalno krmarjenje stanovskega čolnca skozi vse zapreke in težave nekdanje hude dobe. V priznanje zaslug imenuje društvo svojega dosedanega predsednika Stefančiča častnim članom.

Učiteljsko društvo kranskega okraja je drugič zborovalo 2. maja 1920 v Kranju. Po pozdravu omeni predsednik Luznar, da je na naše povabilo v Unijo sklenila podružnica Slom. Zv. udeležiti se skupnega sestanka le pod pogojem, če se povabita še 2 člana osrednjega odbora

Sl. Zv. Odbor želi ni mogel ustreči, ker se društvo peča le z internimi zadevami, dovolil pa je, da lahko pripeljejo s seboj kogar hočejo. Danes ni ne enih ne drugih, zato preidemo preko njih k dnevnemu redu. — Iz poročila tajnika V. Rusa je bilo doznan, da je bilo odborovo in društveno delovanje zelo živahno. Zamudili nismo nobenega trenutka, ki bi nas našel nepriljavljene. Nadzorniško vprašanje, zakonski načrti, Unija, sporazum, gmotno stanje, Učit. konvikt, pevski zbori so temu živi dokazi. Tov. Leop. Kernc je predaval o temi »Misel in človek«. Njegovo vse-skozi zanimivo poročilo je zbor glasno odobruje vzel na znanje. Društvo je dalo 500 K državnega posojila. V odbor Učit. konvikta smo odposlali tov. Jos. Lapajneja, Antona Mahkota, Jakoba Slaparja in Lajovica Alb. Tajnik se nato spominja naših vrljih jubilarov. Janko Leban praznuje 50 letnico slovenskega delovanja, preds. Franc Luznar je z večerajšnjim dnevom slavil 30 letno delovanje kot odbornik našega društva, katerega 30 letna člana sta tudi stariša Ivan Jezeršek in Karol Završnik. Za bogato njihovo delovanje se izreka iskrena zahvala. Ne hrupno. ne s pompom pa naj naši pevski glasovi v koncertnih dvoranah proslave 30 letnico našega učit. društva z živo željo, da procvita tudi v bodoče v čast našega imena. — Neumorna naša čebelica je v osebi blagajnika Ant. Sepaherja javila, da društvo danes premore 6818 K 44 vin. premoženja. — Kot delegatje se odposljeje v Maribor Albin Lajevič in Zahrastnik, namest. gđ. Zalokarjeva Jul. in g. Luka Albrecht. — Radi pomlajenja odborovega članstva predlaga g. predsednik, naj se volitve izvrše po listkih. Po skrutiniji in konstituiranju je bil odbor sestavljen sledeče: Predsednik Franc Luznar, tajnik Josip Lapajne, blagajnik Ant. Sepaher, odborniki Miklavčič Franja, Anton Mahkota, Albin Lajevič, Vilko Rus. — L., tajnik.

Učiteljsko društvo litjskega okraja je zborovalo v Ljubljani dne 13. julija 1920 v prostorih I. mestne deške ljudske šole. Predsednik zborovalce prav iskreno pozdravi in preide na dnevni red. Najprej prečita dopis glede skupnosti s »Slomškovo zvezo, nato pa oriše pomen našega »konvikta« s posebnim ozirom na današnje razmere. Priporoča nam ga tako prisrčno, da se ga hočemo spominjati ob vsaki priliki. Dalje poda resolucije mariborskega učiteljskega društva, katere smo kratko oklepnili, kajti za nas je in bomo edina edina Zaveza! — Načrt šolskega zakona in načrt pravil U. J. U. ter pravila učit. društva se sprejmejo v dosedanjem okviru. Nato referira tovarišica Natalija Ahčinova o temi: »Učiteljsvo in Sokolstvo«. S posebnim zanimanjem smo sledili temu izbornemu referatu, za katerega se na tem mestu prav iskreno zahvalujemo tovarišici predavateljici! Želimo samo, da bi lepa navodila Tyrsevega sistema naša prav mogoče posnemovalcev pri naših mladih in čilih tovarišicah in tovariših! — Za tem predavanjem so bile s posebnim navdušenjem soglasno sprejete naslednje resolucije: 1. Litjsko učiteljsko društvo zbrano v Ljubljani dne 13. julija 1920 z največjim ogorčenjem in vso odločnostjo obsoja podle napade na višjega šolskega nadzornika tovariša E. Gangla. Učiteljsvo mu izreka popolno zaupanje ter bo tudi znalo z vso resnostjo braniti njegovo čast! Po njegovi poži neumornega dela in pravičnosti je ogromna večina učiteljsva šla, gre in bo šla z njim in zanj! 2. Prav tako se obsoja nesramne napade na vzorna tovariša Jelena in Dimnika ter se jima izreka popolno zaupanje! 3. Učiteljsvo imej tudi pasivno volilno pravico! 4. Glede javne kvalifikacije se pridružujemo resoluciji ljubljanskega učiteljskega društva. 5. Nadzornik za meščanske šole imej večletno prakso poučevanja na teh šolah! — Na učiteljski kongres v Beograd so se iz našega okraja prijaviili: tov. Bezejak in Lilija ter tovarišici Azmanova in Kalinova. V učiteljsko razsodišče so bili izvoljeni: predsednik tov. Fr. Zajc, podpredsednica tovarišica Franja Jankovičeva; prislednik Janko Levstik in tovarišica Azmanova; namestnikom teh dveh pa tov. Fr. Kozjak in tovarišica Iv. Dolinarjeva. — Tovariš J. Blaganje navdušuje za pristop k tvornici za učila. Omenjeno naj bo, da je naše društvo dosedaj zastopano s 17 deleži. Prihodnje zborovanje, s katerim praznujemo 30 letnico obstoja našega društva, se vrši v prvi polovici meseca oktobra; dan, kraj in dnevni red zborovanja se pravočasno naznani. P.

Šmarško-rogaško učit. društvo je zborovalo dne 17. junija na dični Slatin. Predhodne smo prisostvovali umetniškemu koncertu kopališke godbe, a popolnoma se je vršil sestanek v učilnici. Udeležba je bila skoraj polnoštevilna; par doma ostalih se je opravičilo, da jih zadržuje mučen posej. Vendar pa je v obeh okrajih še vedno tuintam kak kimavec, ki še ni organiziran.

Predsednik pozdravi zbrane ter sporoča, da se je to zborovanje predložilo na današnji dan le radi 50letnice sosednega celiskega učit. društva. Te redke slavnosti prijateljskega društva se je udeležila tudi delegacija našega učit. društva. In sicer tov. predsednik s par tovariši in tovarišicami. Kot novovstopenjski člani se prijavijo tov. Kit in Sotošek jun. ter tov. Lkovič. Pozdravi tudi gosta slovenskega pisatelja dr. Ivana Laha in soproga tov. Pogačnika. V imenu zborovalcev izreka prisrčni slovo tov. in večletni tajnici Dragi Žaičevi, ki se z julijem preseli v toli zaželjeno Savinsko dolino — v prijazne Gotov-

Ije. Nai jo spremlja sreča, čilost in ljubav do slovenske dece in grude! Nato se čitajo razni dopisi: Tov. Družovič nam piše radi koncerta učiteljskih zborov in gojenj iz Maribora na 27. dan julija v Slatini. Isti se je pozneje tudi vršil ob lepem udeležbi in splošni zadovoljnosti. Čita se dopis Zaveze, v katerem se naznanja, da se bode v počitnicah vršil shod učiteljskih društev radi organizacije — naj se določijo taki delegati. Pismo nas pozdravlja tov. in nadzornik Hinko Schell, ki se uradno zadržan ta dan ne more udeležiti našega zborovanja. Zapisnik zadnjega učiteljskega zborovanja se prečita in neizpremenjen odobri. Prav živahna debata se je vnela pri razgovoru o »Začetku šolskega leta jeseni ali Veliki noči.« Končno se sklene, da se glede ureditve tega vprašanja čaka na ukrep višjega šolskega sveta, ki bo menda že v kratkem stvar rešilo in določilo enoten začetek vseh šol v Sloveniji. Seveda bi ta enotnost učinkovala z ozirom na krajevne razmere raznih šolskih občin gotovo ali vsaj tuintam nepovoljno. Kongresa jugoslovanskega učiteljskega v Beogradu se udeležijo prostovoljno tov. Hinko Šumer, Hugo Plhak in tov. Lavračeva, Leckerjeva, Jakličeva in Straskova. Glede programa in podrobnosti v tem zletu odgovarja tov. Šumer. Zbirka društevnikov v namen tega potovanja — čez 100 dinarjev — se podeli novo priglasenemu udeležencu. V slučaju nepriznanja ostane vsota društvu, ki pristopi s tem zneskom kot deležem k tvornici učil. Zborovanje Zaveze se vrši po najnovejših vesteh v Mariboru ter se v ta namen določijo kot delegati tov. Miloš Verk in tov. Franja Vošnjakova — namestnika na tov. Šumer in Stritar. Sicer pa naj se le udeleži večje število šmarsko-rogaškega učitelstva.

Predlog „ali naj se zamude čez 4 km oddaljenih otrok« izkazuje — se pojasni. V tem slučaju bodimo previdni in po možnosti prizanesljivi — vendar pa ne smemo trpeti večjih reinitencij tudi v tem oziru. S povolnim preziranjem zamud oddaljenih, bi dotične le odtuili šoli. Toraj — glei skozi prste!

Kakor sploh v sedanjih učiteljskih zborovanjih — se je tudi tukaj danes splošno prereševalo »javno učiteljsko kvalifikacijo«. Videli smo, da ima ista prijatelje in sovražnike — seveda le v nekaterih točkah in potezah. Čitamo razne članke o tej zadevi in preudarimo stvar sami — gotovo pridemo do zaključka, da je ista te neka pridobitev učitelstvu v korist in ne pa v škodo. Zloraba voditeljske oziroma nadučiteljske moči in vellave na vsak način ni tako lahko mogoča — ker ima vsak posameznik nekaj vpogleda v sodbo svojega vodje in pa tudi svoj zaslužek dela v šoli in izven nje. Sicer pa se bomo s tem sčasoma itak in prav gotovo spriznali. Ravno v tem se bo kazal značaj in resnična delavnost šolskih voditeljev, ki nam ostanejo v priaznem spominu. A nasprotno?! V Slatini se otvori učiteljski zdravdom. Da osnujemo trden temelj važnemu in občekoristnemu podjetju — se priporoča, da pristopamo z deleži. Delež se plača skupno 1000 K ali pa v obrokih. Končno smo določili še dan prihodnjega našega zborovanja — enoglasno so za prvo nedeljo v avgustu, in sicer zopet na Slatini — tedaj pa posetniki jugoslovanske prestonice z novicami na dan!

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo izredno zborovanje v Ptuiju dne 1. julija. Predsednik, tov. Ivan Klemenčič, je dobil — v naše veliko presenečenje — kot naš zastopnik v okr. šol. svetu odsvoljni dekret. Ta uradni akt se je izvršil, ker on ni več učitelj v ptujskem okraju, temveč v avtonomnem mestu Ptuj. Radi tega smo si morali izvoliti novega zastopnika.

Tov. Klemenčiča smo izvolili učiteljskim zastopnikom pred 9 leti, ko je okr. šol. svet ptujski nauhuje deloval proti zavednemu slov. učitelstvu. Takrat smo soglasno vzkliknili: »In mož. Ti boš na svojem mestu pravi mož!« Tov. Ramšak je govoril iz srca vseh navzočih, ko se je linaškemu tovarišu zahvalil za vrlo zastopstvo v okr. šol. svetu. Ko se je g. okrajni šol. nadzornik Flerč poslavljal očemu zastopniku v imenu predsednika okr. šol. sveta ptujskega zahvalil za mnogoletno uspešno sodelovanje v okr. šol. svetu, smo prešli k volitvi novega zastopnika.

Izvoljen je bil tov. Razbaud, njegov namestnik pa je tov. Lešnik. Upamo, da bo novoizvoljeni zastopnik stal linaško na braniku za naše koristi in za prosveto naroda kakor se je v svetovni vojni v službi slovanskega legionarja linaškega izkazal.

Nato smo se bavili z resolucijo velikovskega in mariborskega učiteljskega društva. Sprejete so bile vse točke te

resolucije, samo glede 5. točke se je sklenilo predlagati vodstvu Zaveze, da stavi to točko na dnevni red letošnje delegacije, ker ima formalno ta govoriti o tej zadevi, ter pozove učiteljsko društvo za Maribor in bliž. okol. da postavi za to točko referenta. Po podavanju tov. nadzornika Flerča o odredbi višjega šol. sveta 14. VI. 1920 št. 6334, zadevajočo usposobljenostno ocenjevanje učitelstva, smo sklenili, da se zborovanje, ki je bilo določeno za 5. avgust preloži na dan 12. avgusta.

Tov. blaziničarka je bila prav zadovoljna s tem zborovanjem, ker je nabrala mnogo članarine, uverjena je, da ji bode s prihodnjim zborovanjem možno zaključiti nobiranje članarine za tekoče društveno leto.

J. L.

Iz Jugoslavije.

— **Pazite na naše pravice!** Z veliko težavo si je učitelstvo priborilo svoje pravice glede šolskega nadzorstva, da naj se vzame nadzornike za ljudsko šolstvo iz vrst ljudskošolskega učitelstva, za meščanske šole iz vrst meščanskošolskega učitelstva in za srednje šole iz vrst srednješolskega učitelstva. Se se ni izvedlo to načelo v polnem obsegu, in že nam hočejo odvzeti komaj pridobljeno pravo. V nekaterih okrajnih šolskih svetih so predlagali za okrajne šolske nadzornike uradnike socialnega skrbstva, bivše učitelje, v enem okraju pa profesorja. **Značilno je, da so bili ti predlogi stavljani iz neučiteljskih vrst.** Proti takim predlogom pa morajo zastopniki učitelstva vsikdar protestirati in pričakujemo od zastopnikov učitelstva, da bodo to storili tudi v višjem šolskem svetu. Učitelstvo bo gotovo odklonilo, da bi se mu za nadzornike postavljalo uradnike iz drugih kategorij, ker kakor se mu sedaj ponuja za nadzornike uradnike socialnega skrbstva, bivše učitelje, tako bi se znalo dogoditi pozneje, da bi se mu postavilo za nadzornika kakega železniškega ali poštnega uradnika, ki je prešel od učitelstva k železnici ali pošti. Kdor je odšel od učitelstva v kako drugo kategorijo — ni več učitelj; učitelstvo pa ima v svojih vrstah dovolj sposobnih mož za nadzorniška mesta, zato odklanja že predloge takih, ki so zapustili naš stan, ker niso imeli več veselja do njega. Ti nam nadzorniki ne bodo! Z enako odločnostjo odklanja učitelstvo za ljudske ali meščanske šole one učitelje, ki ne pripadajo njihovi kategoriji in nimajo nobenega praktičnega vpogleda v meščansko šolo. Posebno odklanja one, ki štejejo med profesorje in so šli služiti v drugo kategorijo šolstva. Meščanskošolsko učitelstvo, ki praktično deluje na meščanski šoli, se ne bo dalo nadzorovati od nadzornika, ki ima samo teoretičen izpit za meščanske šole, ni pa nikdar na meščanski šoli praktično deloval in nima praktičnega vpogleda v meščansko šolo. Tudi nadzornik za meščanske šole naj bo vzet edino iz pravih vrst meščanskošolskega učitelstva, ne pa iz onih, ki imajo samo teoretičen izpit za meščanske šole, na katerega se sklicujejo le kadar jim kaže. S tem se čuti zapostavljeno vse učitelstvo, ki praktično deluje in službuje na meščanskih šolah!

— **Izprememba naslova.** — Opozarjamo vse naše organizacije, okrajna društva i. t. d., da se naziva naša pokrajinska organizacija odslej edino pravilno **Udruženje jugoslovanskega učitelstva v Beogradu.** — **Poverjeništvu Ljubljana.** Posluževati se je torej samo tega naslova. Pokrajinsko središče je kot poprej Ljubljana, kamor je tudi v bodoče nasloviti vse dopise.

— **Izjava:** Glede resolucij, sprejetih na izrednem zborovanju ljub. učit. društva, je priobčil „Slovenec“ notice, v kateri pravi, da so bile **dolgovazne resolucije naročene.** Podpisani odbor javlja, da je popolnoma samolastno na inicijativo iz odbora samega sestavil resolucije in sklenil takoj sklicati izredno zborovanje. Odbor ljubljanskega učit. društva, dne 7. julija 1920.

— **Višja pedagoška šola.** V ministruvstvu prosvete je izgotovljen načrt glede ustanavljanja višjih pedagoških šol za izobrazbo učitelstva, učiteljskih šol, šolskih nadzornikov in učitelstva meščanskih šol. Število takih šol, kakor tudi kraj in čas, kje in kedaj se otvori, določuje minister prosvete po zaslišanju glav. nos. Saveta, a principielno samo v onih mestih, kjer je univerza ali filozofska fakulteta. Učna doba traja dve leti za kandidatke meščanskih šol, za ostale pa tri leta. Ves učni načrt, grupacije predmetov določa minister prosvete v sporazumu z glav. pros. Svetom. Sprejemali se bodo potom natečaja taki prosilci, ki so položili praktični (t. i. usposobljenostni) učiteljski izpit s prav dobrim uspehom, a niso stari nad trideset let. Koncem vsakega šol. leta bodo kandidati polagali izpite in na koncu

vse učne dobe takozvani diplomski izpit. Kandidati, ki bi ob končanem prvem letu ne pokazali dovolj uspeha, izgube pravo na nadaljevanje svojega študija. Za praktično stran učiteljskega izobraževanja bodo služile posebne vadnice, ki bodo obstojale pri vsaki višji pedagoški šoli. Razume se samoposebi, da bode učitelstvo, ki bode obiskovalo pedagoško šolo, uživalo svojo redno plačo in tudi vse druge eventualne ugodnosti, ki jih bode deležno ostalo učitelstvo v aktivni službi.

— **Učiteljska vojaška služba.** Listi poročajo: Ministrstvo prosvete je izdelalo naredbo, po kateri bodo vsi absolvirani učenci učiteljske službi v vojski v času šolskih počitnic. Po tej uredbi se priznava vsem učiteljem vsa plača tudi za čas, ki ga bodo služili v vojski.

— **Vsi častniki in aspiranti-invalidi,** ki so svojčas vložili prošnjo za sprejem v Jugoslovansko armado, pa še niso bili do sedaj sprejeti se pozivljajo, da v najkrajšem času pošljejo svoje natančne naslove s potrebnimi vojaškimi podatki (rojstvo leto, čin, polk, četa, kraj ranjenja: čas kdaj je kdo prošnjo vložil in kje etc.) „Splošni organizaciji vojnih invalidov, centrala v Ljubljani“, Gosposka ulica št. 3. Ker je zadeva nujna radi tozadevne intervencije pri ministruvstvu za vojno mornarico v Beogradu, je v interesu vsakega posameznika, da se čimpreje odzove. Oni častniki, oziroma aspiranti-invalidi, ki se še niso priglasili organizaciji, naj to takoj store, ker se na neorganizirane člane ni mogoče ozirati. — Centralni odbor.

— **Koncert šolske mladine v Hrastniku.** Na dan godu Njeg. Velič. kralja Petra je priredila tovarišica Milka Umbergerjeva v hrastniški dekliški šoli s svojimi učenkami koncert, ki je nudil užitka kakor ne vsak tudi odrasel zbor. Deklice (V.razred) so zapele najprej četveroglasno himno „Bože pravde“, nato so peele še druge četveroglasne pesmi kakor: Förster: „V hribih se dela dan“, Beethoven: „Sveta noč“, Mašek: „Pri zibelih“, Förster: „Sarafan“, J. Aljaž: „Triglav“, A. Hajdrih: „Slava Slovencem“ — ne samo glasovno pravilno ampak tudi s finim predavanjem. Prosilci smo vedno in vedno, da so nam deklice posamezne pesmi ponavljale. Pred vsako pevsko točko so nastopale posamezne deklice s primernimi deklamacijami, ki so uvajale v duh pesmi, ki se je nato zapela, kakor: A. Askerc: „Solnce“, S. Gregorčič: „V mraku“, S. Jenko: „Naše goré“, S. Gregorčič: „Soči“, „Naš čolnič otmimo“, Grosčičeva: „Uspavanka“. — ena izmed učenk pa je pripovedovala odlomek iz Meškove slike „Mati“. — „Lepa pesem dviga človeka, vpliva na duha in srce, vzgaja k plemenitosti. Take vzgoje je še posebno treba v današnjih časih, ko si stoje ljudje nasproti v hudem boju, stanovskem in strankarskem, ko vidijo v svojem nasprotniku samo sovražnika. Da se omili ta boj, vzgaja šola mladino k samostojnemu, treznemu presojanju, k spoštovanju do sočloveka brez ozira na stan, stranko, narodnost, vero, — spoznavanju vsega lepega, dobrega, plemenitega, k marljivemu, vztrajnemu delu. Le taka vzgoja more voditi našo mladino po pravi poti in tako vzgojeni državljani bodo vedno dobri sinovi in hčere naše majke Jugoslavije.“ V tem smislu je zaključila gđ. Umbergerjeva prireditelj, deklice pa so še zapele „Lepa naša domovina“. Naši vrli delavni tovarišiči moremo samo čestitati na njenih uspehih, ki so ji najlepše plačilo za njen trud obenem z zavestjo, da je njeno delo posvečeno naši ljubljani domovini.

— **Smrtna kosa** je posegla zopet v družinski krog ljubljanskega učitelstva in je ugrabila tov. Schiffreju in Smrdelju soprogi, tov. Andreju Škulju pa sinčka. Vsem prizadetim naše sožalje!

— **Ožbald Pustišek 7.** Dne 12. t. m. je preminul po dolgotrajni bolezni v svojem službenem mestu na Svetini pri Celju tovariš šolski vodja Ožbald Pustišek. Tovariš Pustišek je deloval v Svetini celih 14 let neumorno in vestno. Bil je tamošnjemu ljudstvu odkrit najboljši svetovalec in učitelj, zato na ga je čislalo in ljubilo ter se mu skusilo izkazati hvaležnega o vsaki priliki. Kljub težavni poti do Celja se je marljivo udeleževal učiteljskih sestankov, manikal ni na nobenem zborovanju, kar naj bo zlede marsikaterim mlajšim. Pogreb je pričal, kako spoštovan je bil pokojnik. Prišli so vaščani skoraj polnoštevilno, prihitali pa so tudi stanovski tovariši, da skažejo poslednjo čast niemu, ki ni poznal drugega razvedrila, kot nesebično požrtvovalno delovanje v korist svojim občanom in izročeni mu mladini. Da je bil v vsakem oziru blaga duša ter veseloštopovan in priljubljen, katerega so otroci ljubili in spoštovali občani, nam pri-

čajo besede njegovega izvrstnega sotrudnika in prijatelja domačega župnika, ki se je v imenu hvaležnih občanov poslavil za vedno v vznesnem grobnem govoru, da se je zarosilo sleherno oko. Ob odprtem in svežem grobu pa mu je izkazal tudi naš nadzornik, tov. Černei, zadnjo čast. Orisal je Pustiška kot izbornega, pridnega ter nenadomestljivega svetovalca. Svetinčani in tudi učitelstvo za bodo bridko pogrešali, a gotovo ohranili v najlenšem spominu. Počival dragi tovariš, ki si toliko trpel, sladko in snivai mirno spanie v tistem grobu tik svoje žene na gorskem rokopaljšču v divni ljubljani Svetini! — Ž.

— **Društvo „Jubilejska samopomoč“** je treba poslati za 63. in 64. smrtni slučaj (Jos. Bregar in ga. Frančiška Smerdeljeva). Člani prejmo položnice z napisanimi zneski za gornja slučaja in eventualne zaostranke.

— **Članarina in daria za učiteljski konvikt.** Učiteljsko društvo za marenbrežki okraj v spomin g. ravnatelja Henrika Schreinerja **K 200.** — Gg. Ivan in Milica Korečan iz Ljubljane **K 100** mesto venca na krsto prerano umrle gospe Franje Smerdeljeve. — Učitelstvo za Rake na Dolenjskem, in sicer: Janko Golob **10 K**, Janko Pogačnik **10 K**, Milka Vovk **6 K**, Zinka Peršič **6 K**, Lojzka Weiss **6 K** in Malka Malenšek **6 K.** — Prof. dr. Ljudevit Pivko iz Maribora **50 K** kot prebitek potnih stroškov od marenbrežkega učiteljskega društva. — Učiteljsko društvo za cerkniški in loški sodni okraj v Begunjah **K 140** kot odpadli delež 7 učnih oseb, ki se niso udeležile skupnega obeda na dan okr. učit. konference. — Hvala!

— **Vrli naš starosta — soscd Jože Dobnik,** ki vživa svoj zasluženi pokoj na Fonikvi, še vedno ni zarustil bolniške postelje. Zdravstveno stanje se mu je v zadnjem času precej poslabšalo. Iz srca mu želimo in trdno unamo, da ne poide še za tov. Osvaldom ter se mu skoraj povrne dragoceno zdravje, da ga moremo čilega in veselega pozdraviti v svoji sredi. Vedno je bil delaven in živahen v delantu in besedi, da ga čislajo tovariši in njegovi občani kot svojega početa.

— **V št. Vidu pri Grobelnem** se je dne 13. julija vnelo ca. 120 stotov tremoča, ki leži v šrambi pod šolskim posojajem. Ogenj oziroma razvijanje plina je bilo v skladu gotovo že par dni; v torek pa je čest plinasto dušič dim kazal nevarnost. S pomočjo občinstva in večjih učencev se je po triurnem napornem delu odstranila nevarnost. Na lice mesta je prihitala tudi obveščena požarna bramba iz Šmarja. Sicer je bila nevarnost že odstranjena — vendar na zaslužio požarniki zahvalo, ker se res hitro odzovejo klicu »Na pomoč«.

— **Himen.** Poročil se je tovariš Ciril Mikl, učitelj v Ljutomeru z gđ. Reziko Seršenovo iz Ljutomera. Novoporočencema naše iskrene čestitke!

— **Razpis nadučiteljske službe v Zgornji Šiški.** Na trirazredni ljudski šoli v Zgornji Šiški je razpisana nadučiteljska služba do 10. avgusta t. l. Prošnje je vlagati pri okrajnem šolskem svetu v Ljubljani.

— **Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju.** registrovana zadruga z omejeno zavezo ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 1. avgusta 1920 ob 8. uri zjutraj v okoliški šoli v Celju s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruge v letu 1919. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1919. 4. Volitve v načelstvo in nadzorstvo. 5. Slučainosti.

— **Deška in dekliška meščanska šola v Trziču** se razširi s šol. letom 1920/21. v dvorazredno. V prva razreda se sprejemajo učenci in učenke, ki so dovršili s povoljnim uspehom 5. šolsko leto. Po celem Gorenjskem se za meščansko šolo v Trziču živo zanimajo in povprašujejo po dijaških stanovanjih, ki se v Trziču prav lahko dobe z dobro, domačo hrano in, kar je glavno, po primernih cenah. Vsem, ki nameravajo dati svoje sinove in hčere v Trzič, pa so radi stanovanja v zadregi bo ravnateljstvo rado pomagalo. Osebnost zapisovanje v I. in II. razred se vrši 14. septembra 1920 od 9.—12. Pismenemu priglasu pa naj se priloži izpričevalo in domovinski list. Pripomniti je še, da se na šoli uči poleg obveznih predmetov neobvezno nemščina, gosli in klavir. Pouk v neobveznih predmetih je brezplačen. Ravnateljstvo.

— **Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani** je podaljšala rok za predložitev proračunov za l. polletje 1920 za en mesec, ker je v pripravi sprememba zakona glede višine vračunljivih delavskih zaslužkov. Proračuni se bodo razposlali strankam koncem julija in se morajo predložiti najkasneje do 14. avgusta 1920. Samo ob sebi umevno

se bodo zamudne obresti predpisovale šele za čas od 15. avgusta 1920 naprej.

— **Maturanti mariborskega učiteljskega iz 1. 1910!** Letos obhajamo 10 letnico mature. Umestno bi bilo, da bi jo obhajali, in sicer o priliki zborovanja Zavezne delegacije v Mariboru. Kdor se s tem predlogom strinja, mi naj blagovoli to po dopisnici naznaniti, da ukrenem potrebno! S pristržnimi tovariškimi pozdravi Fran Golež, nadučitelj v Stranica p. Konjice.

— **Konjiški okraj.** Za potni sklad (Uč. kongres v Beogradu) so darovali: Po 20 K: Serajnik Lovro, Serajnik Božena, Koser Rudolf, Peterca Marija, Osana Marija, Lehrmann Marija, Pleško Mara, Bercé Katka, Bercé Alojzij; po 15 K: Skok Vilma, Skok Ela; po 10 K: Kržič Janko, Golež Roza, Sernčar Minka, Ravbar Ivan, skupaj 250 K, zadnjič izkazanih 160, toraj skupno 410 K. Fran Golež.

— **Slovenska šolska Matica.** Publikacije za 1. 1919 so razposlane. Povzeto poštino naj poverjeniki razdele na člane in jo tudi od njih iztirajo. Zaradi visokih tiskarskih stroškov smo morali članarino za 1. 1920 zvišati na 20 K. To naj vzamejo gg. poverjeniki na znanje in v ravnanje.

— **Grobčno.** Veselica, ki jo je priredila Cir. Metodova podružnica za Grobčno in okolico 4. julija, je uspela jako dobro. Ima 2900 K čistega dobička, ki se je odposlal glavni družbi. Vsem, ki so prispevali k dobremu obisku, se najlepše zahvaljuje odbor.

— **V gospodinjstvi tečaj za ljudske učiteljice v Marjanšču,** ki traja od 19. julija do 22. avgusta, so bile sprejete sledeče gg. učiteljice: Ahačič Josipina, Dragatuš, Kratnar Marija, Kamnik, Rogl Slavka, Boštanj, Vencajz Slavica, Ljubljana, Štrumbelj Pavla, Gor. Sušice, Dokler Marija, Trbovlje-Voda, Brišnik Ana, Orlavas p. Vransko, Klun Nežika, Kušelj ob Kolpi, Nadler Nežika, Ribnica, Sušnik Franja, Iškavas, Džvajk Marija, Dob, Bukovec Ljudmila, Črnometelj, Vardjan Amalija, Metlika, Pirkovič Roza, Kostanjevica, Šeme Helena, Polica, S. Ignacija Kerin, Šmihel p. Novomesto.

— **Kmetijskega tečaja na Grmu,** ki traja od 19. julija do 15. avgusta, se udeležujejo sledeči gg. učitelji: Kosin Miroslav, nadučitelj, Igavas pri Cerknici, Barle Konrad, nadučitelj, Metlika, Mikolič Ludovik, učitelj, Črnometelj, Peterlin Alojzij, nadučitelj, Kočevje, Rostohar Karel, nadučitelj, Cerklje, Grčar Tit, nadučitelj, Tržišče, Jevnikar Lovro, nadučitelj, Št. Vid pri Zatičini, Klanšek Vinko, nadučitelj, Trebelno, Dermelj Mirko, nadučitelj, Višnjagora, Slapšak Julij, nadučitelj, Moste pri Ljubljani, Primožič Ivan, nadučitelj, Mekinje pri Kamniku, Rupret Vinko, učitelj, Zalog pri Ljubljani, Kočevar Franc, nadučitelj, Birčna vas, Koželj Ludovik, nadučitelj, Št. Peter pri Novem mestu, Dogal Ciril, nadučitelj, Dvor p. Straža, Koželj Alojzij, učitelj, Bled.

Neodrešena domovina.

— **Anton Vovk †.** V petek, dne 9. t. m. je umrl v tržaški bolnišnici tov. Anton Vovk, učitelj na slov. privatni šoli pri Sv. Jakobu v Trstu, v starosti komaj 27 let. Po maturi je služboval nekaj let pri slov. odvetniku dr. Pretnerju, nato je stopil v učiteljsko službo na Družbini šoli pri Sv. Jakobu. Pozneje je bil imenovan za voditelja Ciril-Methodove šole v Krmini, po italijanski okupaciji pa je prišel ponovno v Trst, kjer je poučeval na gori omenjeni šoli do svoje prerane smrti. Pokojni A. Vovk je bil izborni učitelj, dobra slovenska duša, skromen in tih; hotel je izkoristiti svoje življenje, z veliko marljivo stjo in v njem se je poprijel ljubljene predmeta: glasbe. Na konservatoriju Tartini, kjer se je učil na klavirju, je dovršil 4. letnik z odliko. V Vramovi šoli za gosli, katero je tudi posejal, dosegel je velike uspehe. — Bratoma tovarišema Ivanu in Karlu ter vsem preostalim iskreno sožalje, pokojnemu Antonu pa sladke pokoj!

— **Preganjanja učiteljstva.** Italijanske šolske oblasti, zaslepljene od strasti nacionalističnega šovinizma, so začele segati po posameznikih v učiteljskih vrstah in jih biti s krivično roko nasilja menda zaradi vestnosti, s katero opravljajo slov. učiteljsvo v šoli svojo kulturno nalogo. V zadnjem času so začele predstavljati protizakonito razne učitelje, da se tako maščujejo za njihovo kremenito značajnost in da morda ugodijo ob enem željam posameznih fanatikov. Sedaj je padla njih nasilna roka na tov. A. Hreščaka, šoskega voditelja v Lokvi pri Divači, kateri je „iz službenih ozirov“ prestavljen daleč med hribe, na Vojsko nad Idrijo. Vprašanje seveda je, ali se bo tov. Hreščak uklonil tej nasilni namestitvi ali ne.

— **Zveza jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu** zboruje v dneih 5. in 6. avgusta s sledečim vzporedom: Prvi dan.

1.) Ob 8. uri seja upravnega odbora, 2.) Po seji posvetovanje odsekov, 3.) Ob 16. uri delegacijsko zborovanje. Drugi dan, Ob 11. uri javno zborovanje vsega učitelstva Zveze po dnevnem redu, kakor ga določi delegacija. Dne 7. in 8. avgusta je določen izlet v Benetke, kjer si bo učiteljsvo ogledalo mednarodno umetniško razstavo.

— **Za goriško in istrsko učiteljsvo.** Delegati učit. društva „U. M. N.“ (oddelek za Primorje), zbrani v Trstu dne 20. junija t. l. so sprejeli sledeče sklepe: 1) Prizadete deželne oblasti (istrska in goriška) naj v najkrajšem času urede ekonomsko stališče istrskega in goriškega upokojenega učiteljsva. 2) Upoštevajoč neznosne razmere v katere je zašlo učiteljsvo Istrske in Goriške, ki ni bilo deležno od 1. maja 1919. sem nobenih poboljškov in sklicujoč se na konkordant, sklenjen v januarju 1920. zahteva, da se skliče nemudoma komisija, sestojča iz odposlancev vlade in pa posameznih učit. organizacij, ki naj uredi prejemke v soglasju s splošnim podrazenjem vseh življenskih potrebščin, a obenem naj se nakažejo učiteljsvu mesečni predujmi v sledeči izmeri: a) 200 L za ne- oženjene (neomožene); b) 250 L za učitelje (ice) z 1 ali 2 družinskima članoma; c) 300 za one, ki imajo več ko 2 družinska člana. Toliko definitivna ureditev, kolikor tudi predujmi naj se nakažejo za ves čas od 1. januarja 1920.

— **Učiteljsvo sežanskega okraja** je zborovalo dne 10. junija t. l. na Opčinah: predsedoval je tov. Albin Štrekelj. Zborovanja se je udeležilo lepo števílo tovarišev in tovarišic. To je vse hvale vredno, zakaj razen izjemoma zadržanih, kateri so se tudi oprostili, so se vsi odzvali povabilu na tako važno zborovanje. Nekdaj obstoječe »Učiteljsko društvo za sežanski okraj«, je bilo pred šestnaestimi meseci potom oblasti razpuščeno: zato je bilo treba poskrbeti, da se učiteljsvo zopet združi. — Na zborovanju smo si najprej izvolili provizorični odbor, kateri je sprejel nalogo, da se stavi oziroma preuredi pravila nekdanjega društva v zmislu sedanjih razmer in jih čimprej predloži oblasti v potrdilo in odobritev. — Tako smo postavili društvu zopetni temelj. Nato je predsednik omenil »Delavsko zbornico in vstop vanjo. Glede razpravljanja o tej stvari, je predsednik dal besedo tov. Hreščaku. Tov. Hreščak i obširno poročal, kaj je pravzaprav »Del. zbornica« poročal c nalogah in dolžnostih »Delavske zbornice«, katera zastopa interese vseh razredov, podpira delavsko maso moralno in fizično ter ji je nekaka predstraža k evoluciji na splošno, zakaj »Del. zbornica« štiti izkoriščane in zatirane, ne da bi se spodtikala ob narodnost. To je tisti vzvišeni čin, katerega zmora edino »Delavska zbornica«. — »Res je, — je rekel tovariš — morda se nam bo v narodnem oziru godila krivica, ali od »Delavske zbornice« bomo zahtevali in ona bo posredovala, da odpravi eventualne krivice in diference: ona nam bodi tisti pravičen sodnik, ki sodi vestno in pravično!« Pri glasovanju se je izjavilo vse učiteljsvo enoglasno za pristop v »Delavsko zbornico«.

— **Tržaško učiteljsko društvo** je zborovalo v torek, dne 6. t. m. na Opčinah. Zborovanja so se udeležili kot gostje mnogi učitelji in učiteljice iz sežanskega okraja. Prva točka dnevnega reda je bila izvolitev delegatov (ini) za delegacijsko zborovanje „Zveze“, ki se bo vršilo v avgustu mesecu v Trstu. Predsednik tov. Danau otvori zborovanje, pozdravi vse navzoče, posebno še tovariše-goste in se spomni v toplih besedah pokoinega tovariša Josipa Korena, bivšega voditelja šole na Proseku. Prehajajoč na dnevni red opozori navzoče, da ima društvo glasom »Zvezinih« pravil pravico, da izvoli 15 delegatov(ini). K sledeči točki dnevnega reda povzame besedo tov. Germek predsednik »Zveze«, ki opozori učiteljsvo na razne slučaje težkih preganjanj posameznih tovarišev od strani šol. oblasti, ki pomenijo neko brezpravno razdobje, v katero je nenadoma zašel naš stan. Učiteljsvo, ki je izpostavljeno tem udarcem, mora protestirati in to še posebno zato, ker imajo ti ukrepi oblasti samo politično ozadje in trpe pri tem popolnoma nedolžni ljudje. — Predlaga tozadevno resolucijo, ki naj se predloži kompetentnim faktorjem. K besedi se oglasi tov. Pahor, ki posebno temeljito osvetli zadnji slučaj nezakonitega premeščanja tov. A. Hreščaka iz Lokve. Tovariš Hreščak je žrtev nasilja, ki mu ga je storila deželna oblast na podlagi neugodnih informacij, ki jih je bila svoj čas izdala vojaška oblast. Predlaga k resoluciji, ki to je predlagal predgovornik nekatero dodatke, kar vsi pričufoči odobrijo in se spetne končno enoglasno resolucija na Gen. civ. komisariat.

— **Občni zbor »Učit. društva za postojski okraj«.** Dne 2. julija t. l. se je vršil v šoli v Postoini ob 10. uri dopoldne iako

dobro uspeli občni zbor »Učit. društva za postojski okraj«. Obisk je bil klub slabemu vremenu polnoštevilen. Predsednik tov. J. Šraj je v svojem pozdravnem govoru izrazil svoje veselje nad tako lepim številom udeležencev, predstavil je vladnega zastopnika okr. šol. nadz. g. Kocijančiča ter je izrazil svoje, kakor tudi vseh zborovalk in zborovalcev posebno veselje, da se je občnega zbora udeležil tudi naš vrli bojevnik tov. A. Germek, predsednik »Zveze«. Vsi udeleženci so ga burno pozdravili. Predsednik poudarja, da je le v organizaciji moč in zato bo tudi učiteljsvo le tedaj zmagovalo, ako bo sleherni zastavil vse svoje moči za procvit šole in izboljšanje svojega stanu. Od zadnjega občnega zbora je društvo zelo napredovalo, kajti društvo in organizacija štejeta 98 aktivnih učiteljev in učiteljic ter 6 upokojenecv, torej razum 2 ali 3 žalostnih izjem, celokupno učiteljsvo našega okraja. Društvo samo pa šteje 87 aktivnih učiteljev in učiteljic in 3 upokojenca. Društvo je forei od svojega početka sem sedaj najmočnejše. Društvo oz. odbor je po velikem trudu dosegel izenačenje 10 % vojnodrag. doklade. Odbor je tudi zaposlil skupno z logaškimi okraj. učiteljskim društvom pri gen. civ. komisariatu, da se učiteljsvu z ozirom na to, da je prevzel vsa dela bivšega dež. odbora kranjskega, Goriški dež. odbor, v čigar upravno področje spadata zato sedaj tudi šolska okraja Logatec in Postoina, nakažejo našemu učiteljsvu s 1. majem 1919. take opravilne doklade in stanarne, kot jih preijema goriško učiteljsvo. Rešitve še do danes ni. Glede pristopa učiteljsva postojskega okraja k »Delavski zbornici« se je vnela daljša debata, v katero so posegali s krenko besedo zlasti tov. predsednik. Požar in Lampret. Tov. Kmet izjavi v imenu učiteljsva vrnavskega sodnega okraja, da je to za pristop, ker vidi omenjeno učiteljsvo v »D. z.« veliko boritelico za šolstvo, zlasti še za zatirano slovensko šolstvo. Tudi tov. Germek poudarja ponovno, da moramo pristopiti, ako hočemo veljati kot moč pred oblastjo. — Zlasti kremenito je poudarjal solidarnost delavstva z učiteljsvom. Sledilo je glasovanje po listkih. Izid glasovanja je bil nepričakovan — 80 glasovnic z »Da« in le 2 z »Ne«. — V novi odbor so bili izvoljeni: Šraj Janko, Požar Vl., Lampret Fot., Kenič, Kopač L., Cenčič J., Kmet H. — Za namestnike pa Horvat, Burnik ter Volk. Ker bo morda dež. učit. konferenca v Trstu meseca sept. prosi g. nadz. da bi občni zbor imenoval dva delegata. Izvoljena sta bila tovariša Šraj in Vadnal. Pri slučajnostih je mnogo tovarišic in tovarišev izrekli svoja mnenja napram čudni razvrstitvi službenih prejemkov. Vlada zastopnik g. okr. šol. nadzornik nove, da se službena leta štejejo od dneva prve nastanitve in ne od definitivnosti. Vsako nepravilnost glede službenih prejemkov bo skušal urediti pri oblastih odbor, do katerega naj se sleherni obrne. Udeleženci, zlasti tov. Vl. Požar, so se spomnili žalostnega položaja upokojenecv. Tudi za te se hoče društvo zavzeti. Glede predložitve novih učnih načrtov je bila sprejeta sledeča resolucija: 1. Nemožiče je sestaviti podrobni učni načrt v zmislu predlaganega učnega načrta v tako kratko odmerjenem času, 2. Potrebno je za vsako kategorijo šol sestaviti posebej emotne načrte in ti naj se, na zato nalašč sklicani uradni konferenci, še enkrat pretresejo in odobre od vsega učiteljsva postojskega okraja. 3. Dosedanje knjige naj ostanejo v rabi toliko časa dokler se ne sestavijo nove. Zato se predloži tosedanji predelani učni načrti. Ob pol 4. uri dopoldne je predsednik zaključil zborovanje.

Šolske zvezke ima Učit. ti- skarna zopet na razpolago in sicer L-1 do L-5, L-11 in L-12. Šolskim vodstvom priporočamo, da jih naročajo za novo šolsko leto že sedaj, ker ni izključeno, da bodo cene radi velikega pomanjkanja papirja pozneje višje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prof. F. B.: Predmetna debata se je v „Našem Glasu“ že tako razvila, da je postal poslan članek brezpredmeten. — K. v Prekmurju: Vaš članek je bil namenjen za današnje številko. Na Vašo željo ga sedaj odložimo. — Savinjsko učiteljsko društvo: Vabilo je že prepozno za to številko. — Novo mesto, H. J.: Vaši želji ne moremo ustreči. — Tov. F. P.: Na Vaša vprašanja vam ne moremo odgovoriti, ker se vesti od dne do dne izpreminjajo. Ko dobimo točna poročila, jih objavimo v listu. Pozdravi!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Fran Marolt.

Last in založba „Zaveze jugoslovenskega učiteljsva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Razpisi učiteljskih služb.

Št. 1802. okr. šol. sv.

Razpis učiteljskih služb.

V novomeškem okraju se razpisujejo naslednja mesta v stalno popolnitev:

1. Nadučiteljsko mesto na šestrazredni deški ljudski šoli v Novem mestu;

2. Na trirazredni ljudski šoli v Črmošnjicah II. in III. učno mesto;

3. Učiteljsko (voditeljsko) mesto na enorazredni ljudski šoli v Dolžu.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do dne 4. avgusta 1920 pri podpisanim okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Novem mestu.
dne 3. julija 1920.

Predsednik: Dr. Vončina s. r.

Št. 939.

Razpis nadučiteljske službe.

Čadram, pošta Oplotnica, 6-razrednica, službeno stanovanje, katol. verouk.

Opremljene prošnje je vpslati do 8. avgusta na tamkajšnji krajni šolski svet.

Okrajni šolski svet Konjice.

dne 4. julija 1920.

Predsednik: Trstenjak s. r.

Št. 87/1.

Razpis služb učiteljic ženskih ročnih del.

Služba stalne učiteljice ženskih ročnih del za šole v Lembergu, na Sladkigori in v Kostrivnici.

Pravilno opremljene prošnje je poslati službenim putem do 15. avgusta 1920 okrajnemu šolskemu svetu Šmarje v Celju.

Okrajni šolski svet Šmarje v Celju.

dne 4. julija 1920.

Predsednik: Žužek s. r.

Št. 158.

Razpis mesta učiteljice.

Slivnica pri Celju, štirirazrednica, služba učiteljice.

Postavno opremljene prošnje je vpslati službenim putem na krajni šolski svet v Slivnici pri Celju do 15. avgusta 1920.

Okrajni šolski svet Šmarje v Celju.

dne 4. julija 1920.

Predsednik: Žužek s. r.

Štev. 1313.

Razpis.

Na dvorazredni ljudski šoli v Doleh se razpisuje v stalno nameščenje nadučiteljska služba.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati do dne 10. avgusta 1920 po predpisani službeni poti. Prosilci, še ne stalno nameščeni v javni ljudskošolski službi na bivšem Kranjskem morajo dokazati državno-zdravniškim izpričevalom, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Okrajni šolski svet v Litiji,

dne 11. VII. 1920.

Predsednik:

Podboj s. r.

Štev. 1142.

Razpis učiteljskih služb.

Na dvorazredni ljudski šoli v Bušeh vasi se razpisuje v stalno namestitev nadučiteljska služba, razven tega tudi učiteljski službi na petrazredni ljudski šoli v Št. Jerneju in na dvorazredni ljudski šoli v Bušehi vasi.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati do dne 10. VIII. 1920. po predpisani službeni poti.

Prosilci, še ne stalno nameščeni v javni ljudskošolski službi na bivšem Kranjskem, morajo dokazati z državno-zdravniškim izpričevalom, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Okrajni šolski svet Krško,

dne 11. VII. 1920.

Kruta smrt nam je nenadoma ugrabila našega ljubljenega

Romana,

ki je v soboto, dne 24. t. m. mirno v Gospodu zaspal.

V Ljubljani, 26. julija 1920.

Žalujoča družina ANDREJ ŠKULJEVA.